

Arabische Diaspora in Nederland

Een eerste verkenning van de
Libanese, Syrische, Tunesische,
Palestijnse en Egyptische
gemeenschappen in Nederland
en hun inzet voor democratie in
de Arabische wereld

Frank Hendriks
Alternative View

COLOFON

ISBN/EAN nummer: 978-90-812727-1-1

NUR-code 747

1^e druk

Verschijningsdatum: 1-5-2008

Uitgever: Alternative View www.alternativeview.nl

Auteur: F. Hendriks

Omslagontwerp: Sam Gobin

Fotograaf: Martin Pluimers

Uit deze uitgave mag vrij geciteerd worden indien met bronvermelding.

Inhoud

Voorwoord	4
Democratisation and Development in the Arab World: how can the diaspora contribute?	5
▪ Lezing Prof. Dr. A. El-Affendi – het Arab Human Development Report 2004	5
▪ Democratisering in vijf Arabische landen: Libanon, Syrië, Tunesië, Palestijnse gebieden en Egypte.	8
-De Libanese diaspora en democratisering in Libanon	8
-De Syrische diaspora en democratisering in Syrië	10
-De Tunesische diaspora en democratisering in Tunesië	12
-De Palestijnse diaspora en democratisering in de Palestijnse gebieden	14
-De Egyptische diaspora en democratisering in Egypte	15
▪ Samenwerking tussen Arabische gemeenschappen in Nederland	18
Profielen van vijf Arabische gemeenschappen in Nederland	19
▪ De Libanese gemeenschap in Nederland	21
▪ De Libanese gemeenschap in Europa en mondiaal	24
▪ De Syrische gemeenschap in Nederland	27
▪ De Syrische gemeenschap in Europa en mondiaal	30
▪ De Tunesische gemeenschap in Nederland	33
▪ De Tunesische gemeenschap in Europa en mondiaal	36
▪ De Palestijnse gemeenschap in Nederland	39
▪ De Palestijnse gemeenschap in Europa en mondiaal	43
▪ De Egyptische gemeenschap in Nederland	47
▪ De Egyptische gemeenschap in Europa en mondiaal	51
Dankwoord	53

Voorwoord

Vanaf 2005 heeft het consultancybureau Alternative View onderzoek gedaan naar verscheidene Arabische gemeenschappen in Nederland en Europa¹. We hebben onderzocht hoe deze gemeenschappen invloed kunnen uitoefenen op de democratie en de mensenrechten in de Arabische wereld en op de opinie- en beeldvorming over deze regio in Nederland. Het was voor ons niet meer dan logisch te veronderstellen dat hun stem niet mag ontbreken in een discussie over democratisering en mensenrechten. Zij zijn immers veelal het slachtoffer geworden van onderdrukkende regimes, de regionale machtverhoudingen en de internationale bemoeienis met het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Voormalige bewoners van deze regio die nu in Nederland of andere Europese landen wonen kunnen een substantiële bijdrage aan het publieke debat leveren: ze hebben de historische kennis, onderhouden contacten in de regio, begrijpen de lokale cultuur en bekijken de Arabische wereld minder eurocentrisch.

Hoe zijn we te werk gegaan? Allereerst voerden we in 2005 voor United Civilans for Peace een onderzoek uit naar de Palestijnse gemeenschap in Nederland. Dit heeft geleid tot aanbevelingen over de versterking van de rol van de Palestijnen in het publieke debat over het Midden-Oosten. In 2006 en 2007 deed Alternative View onderzoek naar vier andere Arabische gemeenschappen in Nederland: de Libanese, Syrische, Egyptische en Tunesische. Doel van dit project was inzicht te verwerven in de achtergronden van deze gemeenschappen en hun inzet voor democratisering en ontwikkeling in de Arabische herkomstlanden. Er was weinig kant-en-klare informatie beschikbaar over de vijf gemeenschappen. Met behulp van internet, literatuurstudie, interviews en groepsgesprekken hebben we een profiel van elk van de gemeenschappen gemaakt. Met alle gemeenschappen zijn discussies gevoerd over de politieke ontwikkelingen in hun herkomstlanden, allereerst in aparte bijeenkomsten, daarna tijdens een gezamenlijke conferentie, getiteld *Democratisation and Development in the Arab World: how can the diaspora contribute?*, die op 18 maart 2007 in Amsterdam plaatsvond. In deze brochure treft u een samenvatting aan van de discussies en de profielen van de vijf betrokken Arabische gemeenschappen.

Vertegenwoordigers van de Arabische diaspora in Nederland houden ons een spiegel voor. Zij zien hoe Nederland en de EU voor mensenrechten pleiten, maar tegelijkertijd dictaturen hun gang laten gaan. Het is van groot belang dat NGO's, beleidsmakers en media ópen staan voor dergelijke geluiden. Helaas ontbreekt het de diaspora vaak aan professioneel opererende en degelijk gefinancierde diasporaorganisaties. Alles hangt te veel af van vrijwilligheid en informele netwerken, waardoor de diaspora weinig zichtbaar en toegankelijk is. Als op dit punt wat kan veranderen, zal dat het publieke debat ten goede komen.

Frank Hendriks, auteur en directeur van Alternative View

---

¹ We bedoelen: uit de Arabische landen afkomstige personen. Die beschouwen zichzelf niet noodzakelijkerwijs als Arabisch. Denk bijvoorbeeld aan de Koerden en allerlei christelijke minderheden. De Arabische landen vinden we in Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Het zijn: Marokko, Algerije, Mauretanië, Tunesië, Libië, Egypte, Sudan, Somalië, Djibouti, de Comoren, Jordanië, Libanon, Syrië, de Palestijnse Gebieden, Jemen, de Verenigde Arabische Emiraten, Saoedi-Arabië, Qatar, Bahrein, Oman, Koeweit en Irak.

Democratisation and Development in the Arab World: how can the diaspora contribute?

Op 18 maart 2007 heeft Alternative View in Smits koffiehuis in Amsterdam een conferentie georganiseerd met vertegenwoordigers van vijf Arabische gemeenschappen en verscheidene Nederlandse organisaties. Zeventig deelnemers, onder wie 55 uit de Libanese, Syrische, Tunesische, Palestijnse en Egyptische gemeenschap, hebben zich gebogen over de vraag hoe de Arabische gemeenschap in Nederland kan bijdragen aan democratisering en ontwikkeling in de Arabische wereld. De conferentie is ingeleid door professor Abdelwahab El-Affendi van de Westminster University in Londen. Een korte biografie van hem vindt u in de volgende paragraaf. Daarna hebben de vijf gemeenschappen ieder hun eigen land onder de loep genomen. Tot slot zijn de verschillende ideeën met elkaar gedeeld en zijn enkele conclusies geformuleerd over samenwerking. Alternative View was voorzitter van de conferentie.

Lezing Prof. dr. Abdelwahab El-Affendi – het Arab Human Development Report 2004

De Sudanese Abdelwahab El-Affendi is senior onderzoeker van het Centre for the Study of Democracy (CSD) aan de Universiteit van Westminster in Londen. Voor dit centrum coördineert hij het programma over Democratie en Islam. Hij was lid van het team van Arabische onderzoekers dat het Arab Human Development Report van 2004 samenstelde. Dit rapport ging over democratisering en goed bestuur in de Arabische wereld. El-Affendi heeft veel gepubliceerd over democratisering, ontwikkeling, mensenrechten, de islam en Soedan. Enkele recente publicaties zijn: *Rethinking Islam and Modernity* (2001), *For a State of Peace: Conflict and the Future of Democracy in Sudan* (2002) en *The Conquest of Muslim Hearts and Minds: Perspectives on U.S. Reform and Public Diplomacy Strategies* (2005).

Dr. El-Affendi presenteerde tijdens de conferentie in Amsterdam de inhoud van het Arab Human Development Report van 2004: *Towards Freedom in the Arab World*. Dit spraakmakende rapport is in 2005 gepubliceerd. Het was het derde rapport in een reeks publicaties over de Arabische wereld onder auspiciën van het United Nations Development Programme (UNDP) en het Arab Fund for Economic and Social Development. Daarna is nog een vierde rapport verschenen over de positie van de vrouw in de Arabische wereld. Hieronder volgt een geredigeerde versie van El-Affendi's toespraak waarin hij de politieke controverses rond het derde rapport schetst, de democratische tekortkomingen in de Arabische wereld, de noodzaak om alle lokale actoren te betrekken bij het veranderingsproces en tot slot het gewenste einddoel van het democratiseringsproces.

'De publicatie van *Towards Freedom in the Arab World* verliep niet zonder controverses. Zowel binnen als buiten de Arabische wereld ontstond discussie. Sommige Arabische regeringen reageerden scherp op passages in het rapport die hen kritiseerden. Ze hebben eerst politieke druk uitgeoefend om de inhoud aan te passen en hebben daarna geprobeerd de verspreiding van het rapport te beperken. De Egyptische regering was de enige binnen de Arabische wereld die van tevoren haar bezwaren publiekelijk bekend maakte en zelfs heeft gedreigd om via de algemene vergadering van de Verenigde Naties een publicatieverbod te eisen. Andere Arabische regeringen beperkten zich tot stille diplomatie om tekstuele aanpassingen af te dwingen. Aan westerse kant heeft de Verenigde Staten pogingen ondernomen om kritische passages over het Amerikaanse Midden-Oostenbeleid, Israël en Irak te laten schrappen.

Towards Freedom in the Arab World schetst de noodzaak van een Arabische wedergeboorte die moet worden verwezenlijkt door alomvattende maatschappelijke hervormingen. Het rapport geeft een gedetailleerde analyse van het tekort aan vrijheid en goed bestuur in de Arabische wereld. De Arabische regeringen worden niet altijd letterlijk genoemd, maar is het wel duidelijk wie er bedoeld worden. In westerse en Arabische intellectuele kringen is waardering geuit voor de boodschap van het Arabische onderzoeksteam dat Arabische regeringen en maatschappelijke organisaties primair zelf verantwoordelijk zijn voor democratisering en goed bestuur en dus de hand in eigen boezem dienen te steken. De afgelopen jaren zijn het

meestal de maatschappelijke organisaties geweest die zich daarvoor hebben ingezet. De Arabische regimes waren zelf weinig veranderingsgezind en hebben de maatschappelijke onvrede onderdrukt. Ook internationale hervormingsinitiatieven, zoals het Amerikaanse *Greater Middle East Initiative* van juni 2004, hebben weinig effect gesorteerd of zijn zelfs contraproductief geweest. In het denken van Arabieren hebben de Israëlische bezetting van Palestina en de Amerikaanse bezetting van Irak het menselijk leed in de regio vergroot en vormen deze kwesties nog steeds een groot obstakel voor vrijheid en ontwikkeling in de Arabische wereld. In veel Arabische landen staan de burgers onder dubbele druk: aan de ene kant van despotische Arabische regimes, aan de andere kant van buitenlandse inmenging, terwijl zij zelf worden uitgesloten worden van besluitvorming over hun eigen toekomst.

Wat zijn de belangrijkste problemen in de Arabische wereld?

De democratische instellingen in de Arabische wereld zijn ontdaan van hun originele doel om vrijheid te waarborgen en ze zijn ondergeschikt gemaakt aan de uitvoerende macht van regeringen die de vrijheid van burgers niet beschermen. Er hebben zich in de Arabische landen geen brede massabewegingen ontwikkeld die sterk genoeg zijn om de regeringen tot hervormingen te dwingen. Daarbij komt dat westerse regeringen deze tirannieke regimes vaak hebben beschermd om allerlei redenen: olie, Israël en de strijd tegen de radicale islam en het terrorisme. Dit westerse gedrag heeft Arabieren aan het twijfelen gebracht over de intenties van de westerse democratieën. Die twijfel is na 9/11 nog verder toegenomen. Arabische ministers van Binnenlandse Zaken zijn met het Westen gaan samenwerken bij de bestrijding van terrorisme. Hun beleid heeft de burgerlijke vrijheden verder aangetast, zowel in de Arabische landen als in het Westen. In de Verenigde Staten worden moslims en Arabieren hard getroffen door het regeringsbeleid om terrorisme te bestrijden. Mensen in de Arabische wereld hebben veel geleden onder despotische regimes en buitenlandse interventies, zelfs zo veel dat je je kunt afvragen of de Arabische burgers hun verlangen naar democratie inmiddels hebben verloren. Dat is echter niet zo. De *World Values Survey 2005*, een onderzoek van sociale wetenschappers naar culturele, sociale en politieke opvattingen in tachtig landen en zes continenten, heeft aangetoond dat bewoners van Arabische landen graag van hun despoten afwillen en het genot van democratisch bestuur willen smaken.

Dr. El-Affendi

Het is een grote uitdaging voor de Arabische wereld om de overgang van repressie naar vrijheid te maken met een minimum aan menselijk leed en maatschappelijke schade. In de transitieperiode zullen concrete democratische tekortkomingen moeten worden aangepakt. Welke zijn dat? Arabische landen hebben geen mechanismen voor democratische participatie. De staten moedigen de traditionele sociale structuren aan en niet de moderne politieke partijen. Ook onderling, tussen de Arabische landen, is er weinig druk om te democratiseren, want hun samenwerkingsverband, de Arabische Liga, is altijd te zwak geweest om een dergelijk élan te ontwikkelen. Hoewel het uitgangspunt van de meerpartijendemocratie in veertien Arabische landen wordt aanvaard, zijn er in de praktijk talloze juridische beperkingen voor de vorming van politieke partijen. Ook de oprichting van stichtingen en verenigingen staat onder stricte controle. Potentieel kritische organisaties worden geweigerd, functionerende organisaties worden zomaar geschorst en de

mogelijkheden om op basis van (grond)wettelijke bepalingen misbruik van staatsmacht aan te vechten zijn beperkt. De rechtspraak in de Arabische wereld is niet onafhankelijk en rechters staan onder grote druk om uitspraken te doen die de regimes welgevallig zijn. Verkiezingen in de Arabische wereld worden vaak door de staat gecontroleerd. De uitkomst wijkt meestal af van wat de bevolking werkelijk wil, ook al omdat vrouwen vaak niet mogen stemmen of zich kandidaat mogen stellen. Grondwetten in Arabische landen bepalen meestal dat de bescherming van vrijheid van meningsuiting en mensenrechten in gewone wetten wordt vastgelegd. Deze wetten worden gemaakt door parlementariërs uit het regeringskamp, kunnen eenvoudig worden aangepast en bieden minder bescherming dan grondwettelijk verankerde rechten. Veel Arabische regeringen hebben een absolute uitvoerende macht, wat leidt tot machtsmisbruik door de president en de veiligheidsdiensten. Dit mondt vaak uit in het uitroepen van de noodtoestand waarbij vrijheden en mensenrechten ernstig worden geschonden. De onderdrukking is het meest geprononceerd als hij etnisch, religieus of cultureel is gemotiveerd. In sommige staten leidt dit tot het ontnemen van de nationaliteit aan burgers of tot buitenrechtelijke executies. De doodstraf is niet alleen gereserveerd voor de allereerste misdaden. Opponenten van het regime krijgen geen eerlijk proces, maar worden veroordeeld in speciale of militaire rechtbanken. Zo'n alles doordringend controlesysteem wordt wel 'black hole state' genoemd, een staat waar niets beweegt en zelfs het licht niet kan ontsnappen. Meestal gaat dit samen met een hoge graad van corruptie onder zakenmensen, politici, ambtenaren en bestuurders. Deze regimes ratificeren gemakkelijk de internationale mensenrechtenverdragen, maar doen geen enkele moeite om ze toe te passen en laten ook geen internationale controle toe. De positie van de vrouw is in veel Arabische staten slecht. Ze worden onder toezicht gesteld en zijn vaak slachtoffer van geweld door mannen. Met de sociale en economische rechten van Arabische burgers is het ook slecht gesteld: er zijn 32 miljoen mensen ondervoed en het onderwijs is van slechte kwaliteit.

Towards Freedom in the Arab World waarschuwt dat sociale en gewelddadige conflicten in de Arabische wereld intenser zullen worden als de economische stagnatie, interne repressie en buitenlandse inmenging voortduren. Om dit te voorkomen dienen:

- Arabische intellectuelen uit te stijgen boven het sektarisme en zich in te zetten om mensen met elkaar te verenigen;
- onderhandelingen tot stand te komen tussen alle maatschappelijke groeperingen om een democratische maatschappij op te bouwen die goed wordt bestuurd;
- de staat, politieke elites en de maatschappelijke organisaties een gedragscode overeen te komen die garanties biedt voor een geweldloze onderhandelings- en overgangperiode;
- machthebbers hun macht te delen, zodat hij terecht komt waar hij hoort: bij de Arabische burgers.

Het doel is om de machtsstructuur zo in te richten dat de internationaal geldende mensenrechten worden gerespecteerd, de regering gehouden is aan de wet, vrijheden en rechten gegarandeerd worden door de grondwet, civiele en politieke rechten wettelijk verankerd zijn, de rechtspraak onafhankelijk opereert, de noodtoestand is opgeheven, persoonlijke vrijheden zijn gegarandeerd, en discriminatie van hele sociale groepen niet meer mogelijk is. Die nieuwe machtsstructuur moet politieke, bestuurlijke en economische hervormingen doorvoeren die leiden tot volledig representatieve parlementen, transparant openbaar bestuur, op kennis gebaseerde economische ontwikkeling en een bedrijvensector die verantwoording aflegt over zijn activiteiten. Deze mechanismen moeten worden versterkt door regionale samenwerking tussen de Arabische staten.

Buitenlandse hulp is alleen welkom als hij een aantal uitgangspunten volgt:

- respect voor de internationaal overeengekomen wetgeving inzake mensenrechten, vooral het recht op nationale bevrijding;
- respect voor het feit dat Arabische burgers hun eigen weg gaan naar vrijheid en goed bestuur;
- acceptatie van alle maatschappelijke krachten die een rol in de politieke hervormingen spelen en volledig respect voor de uitkomsten van het hervormingsproces;
- aanvaarden dat de Arabische burgers gelijke partners zijn.'

(Einde van de toespraak van Dr. El-Affendi)

De reacties vanuit de conferentiezaal op de presentatie van Dr. El-Affendi kunnen op de volgende wijze worden samengevat. Het Arab Human Development Report schetst de problemen rond vrijheid en democratie in de Arabische wereld en beschrijft de verbeteringen die nodig zijn om in een toestand van Izdihar (menselijke ontplooiing) te komen voor de inwoners van de Arabische landen. Het rapport geeft dus een blauwdruk voor een betere Arabische wereld, maar het doet niet veel praktische suggesties hoe die situatie bereikt kan worden. Arabische elites profiteren van de onderdrukking en zullen hun macht niet zomaar afstaan. Het zal bijzonder moeilijk zijn de elites ervan te overtuigen dat de democratie voor hen in meerdere opzichten lucratiever is.

Democratisering en ontwikkeling in vijf Arabische landen: Libanon, Syrië, Tunesië, Palestijnse Gebieden en Egypte.

In dit deel van de conferentie hebben de verschillende diasporagemeenschappen de huidige politieke en economische situatie in hun herkomstlanden besproken en bekeken wat zij kunnen bijdragen aan versterking van democratie en de vrijheid van meningsuiting. Elke gemeenschap heeft zijn eigen land besproken en heeft later een lijst concrete actiemogelijkheden gepresenteerd. Hieronder volgt een verslag van de vijf werkgroepen.

De Libanese diaspora en democratisering in Libanon

Democratie en mensenrechten in Libanon: een kort overzicht

Op 14 februari 2005 werd de Libanese premier Rafiq Hariri vermoord met een autobom. Deze gebeurtenis veroorzaakte enorme volksprotesten tegen de Syrische aanwezigheid in Libanon. De Veiligheidsraad van de Verenigde Naties had al vijf maanden daarvoor via VN-resolutie 1559 het vertrek van alle buitenlandse troepen geëist, maar de massademonstraties gaven de doorslag. De terugtrekking van de Syrische troepen uit Libanon op 26 april 2005 gaf een aanzienlijk deel van de Libanese bevolking de hoop dat echte hervormingen en democratiseringsmaatregelen eindelijk doorgevoerd zouden worden. Een jaar later bleek dit wijdverspreide optimisme ver zoek. De oude sektarische en politieke problemen kwamen toch weer aan de oppervlakte. Libanon bevindt zich op dit moment in een politieke patstelling die vooral te wijten is aan het falende politieke bestel zoals ooit vastgelegd in het Ta'if akkoord. Het Ta'if akkoord bepaalt dat de macht evenredig verdeeld moet worden tussen de verschillende religieuze 'sektarische' gemeenschappen. Dit wil zeggen dat elke gemeenschap evenredig vertegenwoordigd is in het parlement en andere staatsinstellingen. Op het hoogste niveau is de post van president van de republiek voorbehouden aan een Maronitische christen, de post van premier aan een Soeniet en het voorzitterschap van het parlement aan een Shi'iet. Ta'if stelt echter ook dat op termijn gestreefd moet worden naar een afschaffing van dit confessionele systeem. Tot op heden zijn daar weinig tot geen initiatieven toe geweest. De eis voor en de hoop op een sterker democratisch stelsel blijft bestaan. De beste optie is de bepalingen van het Ta'if akkoord te herzien. Zolang dit niet gebeurt zullen politici en bestuurders hun eigen religieuze groep blijven bevoordelen, zal dit sektarisme ten koste gaan van de rechten van burgers en zullen de verkiezingen niet representatief zijn.

Juist omdat de politieke elite weinig heeft bijgedragen aan democratische hervormingen, voelen de bevolking en sommige ngo's zich geroepen om zelf hierin het voortouw te nemen. Libanon heeft een civiele maatschappij die vergeleken met andere landen in het Midden-Oosten groot is, erg actief en het minst aan beperkingen onderhevig. De vrijheid van vereniging is vastgelegd in artikel 13 van de grondwet, maar ongelukkigerwijs regelt een Ottomaanse wet uit 1909 de details. Er zitten wel degelijk beperkende bepalingen in die wet, maar die worden in de praktijk niet toegepast door de regering. De sterkte van de ngo's in Libanon is een onmiddellijk gevolg van de rol die zij vervulden tijdens de burgeroorlog (1975-1990). Taken die normaal gezien tot de verantwoordelijkheid van de staat behoorden, werden uitgevoerd door de ngo's, met name in het onderwijs, de gezondheidszorg en de noodhulp.

De meeste ngo's volgen de religieuze en sektarische scheidslijnen die ook het politieke systeem bepalen. Er zijn negentien officiële religieuze gemeenschappen in Libanon, waarvan er zeven een enorm netwerk van associaties en instituties uitgebouwd hebben: scholen, ziekenhuizen, weeshuizen, tehuizen voor ouderen, jeugdorganisaties, liefdadigheidsgroeperingen, studentenbewegingen en vrouwenorganisaties. Naast deze sterk gepolitiseerde ngo's - waarin het bestuur veelal bezet wordt door aanhangers van de dominante machtscentra, zodat elke beslissing, indien gewenst, tegengehouden kan worden of omgebogen in het eigen voordeel - zijn er ngo's die bij de EU bekend staan als 'seculier', 'democratisch' en 'efficiënt'. Vrij vertaald zijn het ngo's die zich aangepast hebben aan de eisen van buitenlandse donoren, de juiste terminologie weten te hanteren en over voldoende menskracht en kennis beschikken om mee te kunnen draaien in de administratieve molen.

Na de moord op premier Hariri en het vertrek van de Syrische troepen verzamelden zich op 14 maart 2005 een miljoen Libanezen in Beiroet, bijna een derde van de bevolking, om het herstel van de Libanese soevereiniteit op te eisen. In juni volgden parlementsverkiezingen die zonder de Syrische aanwezigheid een stuk vrijer verliepen. Het anti-Syrische blok onder leiding van Saad Hariri, de zoon van de vermoorde premier, bemachtigde 72 van de 128 parlementszetels. Na de oorlog tussen Hezbollah en Israël in juli 2007 is het zogenaamde pro-Syrische machtsblok van Sji'itische partijen (Hezbollah, Amal) en de christelijke Vrije Patriottische beweging (van Michel Aoun) de straat op gegaan om meer macht binnen het politieke stelstel op te eisen. Tot op heden blijft de patstelling voortduren. In november 2007 volgde een krachtig antwoord vanuit de civiele maatschappij. Dertig organisaties verenigden zich in de *Khalass (Niet Meer): Samen voor Libanon* campagne. Via concerten, flyers, sit-ins, demonstraties en een petitie, getiteld *Samen Redden we Libanon* laten vooral jonge activisten de politieke elite weten het sektarisme, het geweld en de onverantwoordelijke opstelling van de politici zat te zijn. Het is niet duidelijk hoe invloedrijk deze beweging gaat worden.

Libanezen in Nederland: hun rol bij democratisering in Libanon

Toen in de zomer van 2006 vijandelijkheden uitbraken tussen Hezbollah en Israël en vooral Zuid-Libanon zwaar getroffen werd door het oorlogsgeweld, ontdekte menig Libanees in Nederland dat hij of zij niet de enige Libanees in Nederland was. Door de nieuwe website Libanonpraat.nl en de Nederlandse demonstraties tegen de oorlog is er een begin van een Libanese gemeenschap ontstaan, niet zo groot, maar wel zeer verbonden met de opbouw van Libanon. Wat kan die gemeenschap bijdragen aan democratie, mensenrechten en ontwikkeling?

1. Door de oorlog in juli-augustus 2006 is het duidelijk geworden dat Libanezen in Nederland een rol te vervullen hebben bij de voorlichting over Libanon en de Arabische wereld, want het gebrek aan inzicht in en kennis over Libanon in Nederland is groot, terwijl ook stereotypen en vooroordelen veel voorkomen. De diaspora kan dus een nuttige rol vervullen door het organiseren van bewustmakingsactiviteiten, zoals tentoonstellingen, documentaires, culturele uitwisselingen en uitvoering van samenwerkingsprojecten met Libanon. Gasten uit Libanon kunnen de situatie in hun land verduidelijken.
2. Dergelijke activiteiten kunnen worden versterkt met lobby en op de media gericht werk. Media hebben een enorme invloed op hoe mensen naar gebeurtenissen kijken. Daarom is het perspectief van Libanezen zo belangrijk. Zij sturen het beeld bij dat mensen in Nederland van Libanon en de Arabische wereld hebben. Dat vereist een constante aanwezigheid van Libanezen in de Nederlandse media en in het Nederlandse politieke circuit.
3. Wil een kleine gemeenschap als de Libanese iets bereiken dan zal ze moeten samenwerken met andere Arabische diasporaorganisaties en met Nederlandse ngo's. Er zijn veel vergelijkbare problemen in de Arabische landen, dus samenwerking tussen Arabische diasporaorganisaties ligt voor de hand. De thema's vrijheid van meningsuiting en mensenrechten zijn voor iedereen belangrijk. De Libanese gemeenschap kan met Nederlandse ngo's samenwerken zowel op mensenrechten- als op sociaal-economisch gebied.
4. In Libanon zijn drastische hervormingen nodig op vele niveaus. Libanezen in Nederland kunnen leren van de Nederlandse en Europese ervaringen met politieke stelsels,

economische beleid, veiligheidsbeleid en mensenrechten. Die kennis kunnen ze overbrengen door in Libanon studies en artikelen te publiceren of door conferenties te organiseren. Zo kan in Libanon aan bewustmaking van mensen worden gewerkt, kan er beleid worden beïnvloed en kunnen er veranderingen in gang worden gezet.

5. Onder Libanezen in Nederland vindt het idee om publieke discussieplekken in de stad Beiroet op te zetten, veel weerklank. Deze centra zijn te vergelijken met het politiek-culturele debatcentrum De Balie in Amsterdam. De Libanezen spreken in dit verband over het creëren van 'public spaces', waar bewoners van Beiroet elkaar ontmoeten voor een politieke, religieuze en culturele dialoog. In 2006/7 hebben de Nederlandse organisaties Partizan Publik en Pearl Foundation al zo'n eerste 'public space' tot stand gebracht samen met Libanezen ter plekke: Studio Beiroet.
6. In dit verband is het nuttig om een database van Libanezen in Nederland op te zetten en toe te werken naar een organisatiestructuur of vereniging van Libanezen.
7. Om de Libanese diaspora te versterken is het verstandig te werken aan een Europees Libanees netwerk.

De Syrische diaspora en democratisering in Syrië

Democratie en mensenrechten in Syrië: een kort overzicht

Toen President Bashar El-Assad in het jaar 2000 door het overlijden van zijn vader aan de macht kwam, ontstond er voor activisten ruimte voor discussies over politieke hervormingen. Deze 'Lente van Damascus' heeft van juli 2000 tot februari 2001 geduurd. Gedurende en na deze periode hebben burgerbewegingen verscheidene keren verklaringen voor politieke hervormingen in het openbaar gepresenteerd. Die van 16 oktober 2005 – de Verklaring van Damascus - werd zeer breed gedragen. Veel bekende en onbekende activisten zijn na de Damasceense lente weer in de gevangenis beland. Vanaf mei 2006 ging het helemaal mis. Een maand na de gedwongen terugtrekking van Syrische troepen uit Libanon, ondertekenden 500 Syrische en Libanese activisten een verklaring met een oproep voor normalisatie van de banden tussen Libanon en Syrië. De Syrische overheid heeft sindsdien weer veel activisten aangeklaagd, vastgezet en veroordeeld. De meest recente golf van arrestaties vond plaats na 1 december 2007, de dag waarop ruim 150 activisten de 'Nationale Raad van de Damascusverklaring' presenteerden.

Naast de politieke- en mensenrechtenactivisten hebben de Koerden en de Moslimbroeders het meest te verduren van het regiem. De Koerdische taal, cultuur en organisaties worden niet erkend en aan zeker 120.000 van de 2,5 miljoen Syrische Koerden wordt de Syrische nationaliteit onthouden. De Moslimbroeders worden sinds de bloedig neergeslagen opstand in Hama (1982) zwaar onderdrukt. De repressie heeft zijn juridische wortels in de nog steeds functionerende noodwetten uit 1963 en de wettelijke maatregel 49 uit 1980, die de doodstraf oplegt voor leden van de Moslimbroederschap. De Syrische regering vreest de banden tussen enerzijds Koerden en moslims in Syrië en anderzijds de ballingengemeenschappen in het Westen. Internationaal opereren twee grote oppositieblokken. Enerzijds is er het liberale, op de vrijemarkt geïntereerde blok van negen Syrische oppositiepartijen: de Syrian Democratic Coalition SDC. Deze coalitie is in de Verenigde Staten gevestigd. De andere stroming is het vanuit Europa opererende National Salvation Front waaraan onder andere de Moslimbroederschap, voormalige aanhangers van de Baathpartij, Koerden en mensenrechtenactivisten deelnemen. Beide blokken profiteren waarschijnlijk van de 5 miljoen dollar die het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken vanaf februari 2006 beschikbaar heeft gesteld aan Syrische oppositiegroepen in de diaspora. Het zijn min of meer geheime fondsen, maar Syriërs in ballingschap weten van het bestaan af.

Syrië heeft een wet voor niet-gouvernementele organisaties (ngo's) die zware beperkingen oplegt aan financiering vanuit het buitenland of het Westen. Iedere ngo dient zich te registreren. Kritische ngo's krijgen geen vergunning of vragen geen vergunning aan omdat die toch geweigerd wordt. De officiële hulpprogramma's van de Europese Unie hebben een dubieus karakter en effect omdat de Syrische wet de EU dwingt om met regimevriendelijke ngo's samen te werken. Onder het mom van culturele dialoog, kunst, bevordering van burgerschap, vrouwenrechten en *capacity building* kunnen soms wel politieke discussies

worden georganiseerd, maar als die te ver gaan worden de betrokken ngo's door het regime gesloten. In maart 2006 is dat gebeurd met een door de EU gefinancierd mensenrechtencentrum. In het algemeen gesproken maken vooral de Duitse ngo's, zoals de Heinrich Böll, Friedrich Naumann en Konrad Adenauer stichtingen, opererend vanuit Amman en Beiroet, maximaal gebruik van de beperkte bewegingsvrijheid in Syrië.

Syriërs in Nederland: hun rol bij democratisering in Syrië

Wat kan de Syrische gemeenschap in Nederland bijdragen aan democratie, mensenrechten en ontwikkeling in Syrië?

1. Syriërs in Nederland zijn verdeeld over veel verschillende oppositiepartijen en organisaties. Die zijn het nooit eens geweest over een gezamenlijke aanpak die de democratie in Syrië kan bevorderen. Er is dus veel onderlinge discussie nodig, onder andere over de meest gewenste vorm van democratie. Organisaties als Syrisch Democratisch Huis, MAF en het Platform Syrische Koerden schuiven de Verklaring van Damascus van 16 oktober 2005 naar voren als hét document dat de potentie heeft om alle oppositiekrachten in Syrië en in ballingschap te verenigen. Het document beschrijft wat nodig is om van Syrië een democratisch, rechtvaardig en bloeiend land te maken. Syriërs in Nederland en elders zouden zich volgens hen moeten inzetten om internationale en diplomatieke steun te verwerven voor de verklaring.
2. De Syriërs in Nederland onderhouden contacten met Syrische gemeenschappen in andere Europese landen. Een internationale conferentie over democratisering en ontwikkeling in de Arabische Wereld zou Syriërs vanuit heel Europa en uit Syrië zelf in staat stellen samen te komen en te praten over een gezamenlijke aanpak. De debatten kunnen gecombineerd worden met trainingen, bijvoorbeeld op het gebied van ngo-management of mensenrechten.
3. Vroeger was er in Nederland een informatiecentrum over Syrië. Dit richtte zich op de rechten van Koerden in Syrië en de bredere mensenrechtensituatie in het land. Het centrum kan gereactiveerd worden. De archieven zijn er nog. Samenwerking met andere Syrische mensenrechtenorganisaties in Parijs (SYNATIC, Nizar Nayouf) en Londen (Syrian Human Rights Committee, Walid Saffour) ligt voor de hand. Daarmee kan het werk een meer Europese dimensie krijgen.
4. De Syriërs in Nederland kunnen iets bijdragen aan politieke hervormingen in Syrië als zij contacten onderhouden met organisaties in Syrië. Daar werken de mensen die zich lokaal voor de hervormingen inzetten en die de diaspora van informatie kunnen voorzien over misstanden. Maar Syriërs in Europa en de VS hebben ook een verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de eigen, buiten Syrië opererende oppositiebewegingen democratisch functioneren. Daar ontbreekt het nogal eens aan. Er zijn directe contacten vanuit verscheidene Europese landen met Syrië. De diaspora in Nederland geeft materiële steun aan organisaties als de Koerdische vrouwencentra, de Koerdische Advocatenvereniging en de Koerdische Culturele Vereniging Celadet. Direct geld overmaken is meestal verboden, dus worden er alternatieve kanalen gebruikt. SYNATIC, in Parijs, doet onder andere onderzoek naar medische experimenten op gevangenen in Syrië, werkt mee aan kritische publicaties over Syrië die in buurland Libanon verschijnen, en voert een campagne voor de vrijlating van Aref Dalila, een professor aan de universiteit van Damascus, die sinds de Syrische Lente (2000) in eenzame opsluiting zit. Volgens SYNATIC waren er in 2006 zo'n 2.000 politieke gevangenen en 17.000 vermisten.
5. Syriërs in Nederland kunnen 'bloggers' in Syrië ondersteunen. Zo'n project zou aansluiten bij ontwikkelingen in de Arabische wereld. Steeds meer nieuws bereikt het Westen via de Arabische bloggers.
6. Een zinvolle activiteit vanuit Nederland zou kunnen zijn om een studie van de Syrische ngo-wet uit te voeren samen met het Nederlandse culturele instituut NIAS in Damascus. In zo'n project zou het mogelijk zijn veel Syrische ngo's te spreken en hun ervaringen, wensen en klachten te verzamelen.
7. De meeste Syriërs in Nederland zijn van Koerdische afkomst en daarom benadrukken zij dat de rechten van minderheden in de Arabische wereld, zoals de Koerden in Syrië, niet vergeten mogen worden. In Syrië kan de democratie pas goed functioneren als eerst de mensenrechten van Koerden in het land worden hersteld.

8. Syriërs in Nederland willen samenwerken met de Nederlandse ontwikkelings- en mensenrechtenorganisaties om de strijd voor democratie in Syrië te versterken.

De Tunesische diaspora en democratisering in Tunesië

Democratie en mensenrechten in Tunesië: een kort overzicht

De politieke situatie in Tunesië laat de Tunesische diaspora weinig ruimte om aan democratisering bij te dragen. Om verscheidene redenen is het lokale democratedebat min of meer dood. Allereerst wordt de pers totaal gedomineerd door de staat, waardoor elke kritiek op de mensenrechtensituatie in Tunesië wordt gesmoord. Zowel binnen als buiten Tunesië horen mensen dus weinig over misstanden. In de tweede plaats zijn de officieel erkende oppositiepartijen, die slechts een vast toegekend quotum van 20 procent van de parlamentszetels mogen bezetten, weinig kritisch op het beleid van president Ben Ali. In de derde plaats wordt de 'echte' oppositie – de maatschappelijke organisaties, de verboden politieke organisaties en de kritische intellectuelen – gevolgd, lastig gevallen en verhinderd te vergaderen. Ten vierde toont de gemiddelde Tunesische burger geen zichtbare bereidheid om voor democratische veranderingen op te komen. Deze passieve houding komt voort uit culturele tradities, een gebrek aan opleiding en angst voor de regering.

In Tunesië zijn de maatschappelijke organisaties en intellectuelen tot nu toe niet in staat geweest een duurzame machtspositie op te bouwen. Er zit te weinig veranderingsgerichte dynamiek in het kritische deel van de maatschappij. Er zijn wel wat oppositieactiviteiten, maar de overheid laat niet toe dat de media erover schrijven zodat de boodschap niet doorfiltert naar het grote publiek. Veranderingen in Tunesië zullen er alleen komen als die gedragen worden door een interne beweging voor democratische verandering. De Tunesische diaspora kan zich daarbij aansluiten. Zoiets is gebeurd toen op 18 oktober 2005 acht Tunesische oppositieleiders in hongerstaking gingen om hervormingen af te dwingen. De groep hongerstakers vertegenwoordigde een brede coalitie van politieke en maatschappelijke organisaties, waar zowel linkse intellectuelen, liberale democraten als islamisten deel van uitmaakten. De groep presenteerde een oproep voor vrijlating van de politieke gevangenen en voor het herstel van burgerlijke vrijheden, waaronder de vrijheid om eigen organisaties op te richten, persvrijheid en vrijheid van meningsuiting. De hongerstaking en het eisenpakket volgden op een turbulent jaar, waarin de regering zijn repressieve vermogens had laten zien: het verbieden van het zesde congres van de mensenrechtenorganisatie 'Ligue Tunisienne des Droits de l'Homme', het verbieden van het eerste congres van de Tunesische Journalistenvereniging SJT, het regeringsingrijpen in het bestuur van de Vereniging van Tunesische Rechters, een advocatenprotest van 52 dagen tegen de gevangenneming van collega Mohammed Abbou² en het verbieden van een demonstratie tegen de komst van de Israëlische premier Sharon naar de World Summit on Information Society in Tunis. Na de informatietop hebben de oppositiekrachten officieel de '18 Oktober Coalitie voor Rechten en Vrijheden' opgericht, in de volksmond 'Mouvement du 18 Octobre'. Een paar weken later sloeg de regering al weer toe en verbood de beweging. Belangrijk in 2007 was de vrijlating in februari van 1600 gevangenen ter gelegenheid van Tunesië's viering van 50 jaar onafhankelijkheid. Daar zaten ook 75 politieke gevangenen van de islamitische partij An-Nahdha bij, maar dat liet onverlet dat er nog 200 politieke gevangenen achter de tralies bleven. In juli kwamen nog 20 politieke gevangenen vrij, waaronder de inmiddels internationaal bekende advocaat Mohammed Abbou. Anderszins ging de Tunesische regering gewoon door met onderdrukking, bijvoorbeeld van de pers. Franse en Tunesische tijdschriften die het regime kritiseerden, zoals gebeurde in *Le Monde*, 'Le Nouvel Observateur' en het Tunesische oppositieweekblad *El-Maoukif* (Het Standpunt), werden verwijderd uit de Tunesische kiosken.

---

² Die een artikel op een website had gepubliceerd waarin hij protesteerde tegen de komst van de Israëlische premier Sharon naar de The World Summit on Information Society. Deze internationale conferentie is in november 2005 in Tunis gehouden.

Tunesiërs in Nederland: hun rol bij democratisering in Tunesië

Tunesische groepen in Europa kunnen media inzetten om het regime onder druk te zetten, aan de ene kant door alternatief nieuws in Tunesië zelf te brengen, aan de andere kant door Tunesisch nieuws in de Europese media te krijgen. Voor de Tunesische diaspora in Nederland zal dit nog een aardige uitdaging vormen. Het Nederlandse publiek en de Nederlandse media zijn over het algemeen weinig geïnteresseerd in Tunesië. Aan de andere kant zijn er wel veel toeristen die Tunesië bezoeken en die zijn te bereiken met alternatief nieuws.

Tunesische gemeenschappen in Europa die zich inzetten voor meer vrijheid in Tunesië opereren niet in een makkelijke omgeving. De westerse regeringen zijn weinig geneigd kritiek te leveren op het Tunesische regime omdat het land stabiel is, meehelpt in de strijd tegen de radicale islam en terrorisme en de rechten van de vrouw respecteert. Ook spelen voor de EU de economische belangen mee. Westerse ambassades houden de relaties met het regime goed en zijn niet zo gericht op contacten met kritische bewegingen, partijen en intellectuelen, ondanks het feit dat zij gehouden zijn de EU-richtlijnen toe te passen die mensenrechtenactivisten beschermen.

Over het algemeen zijn de Tunesiërs in Nederland terughoudend om zich in te zetten voor democratisering en mensenrechten in Tunesië. Er is angst voor de familie in Tunesië, ook angst om niet meer naar Tunesië te kunnen reizen. Maar ook dicteren de Tunesische opvoeding en cultuur dat je je niet over het politieke systeem uitspreekt en dat je autoriteit accepteert.

Toch hebben kleine groepen mensen binnen de Tunesische gemeenschap in Nederland aandacht gevraagd voor de mensenrechten in Tunesië. Eind 2004 is de werkgroep Tunesië Vrij opgericht. In 2005 hield de groep zich actief bezig met de turbulente ontwikkelingen in Tunesië, toen allerlei vormen van repressie de civiele maatschappij troffen. De werkgroep organiseerde demonstraties voor de Tunesische ambassade met grootformaat foto's van slachtoffers van het regime en presenteerde een petitie aan het parlement. Op de website yezzi.org (yezzi betekent genoeg) creëerde de werkgroep een virtuele demonstratie met foto's van Tunesiërs en sympatisanten die protesteren tegen de repressie in Tunesië. De site werd binnen achttien uur door de Tunesische regering geblokkeerd, waardoor hij in Tunesië niet meer te raadplegen was. Vanaf 2006 is de werkgroep Tunesië Vrij minder actief geweest. Op 7 november 2007, exact twintig jaar na de machtsgreep in Tunesië door de huidige president Ben Ali, wisten hackers alle foto's en video's op yezzi.org te wissen. De maker van de site is bezig de gegevens weer online te zetten. Hij is ook een nieuwe website over internetcensuur in Tunesië begonnen: <http://censorship.cybversion.org>.

De Tunesische gemeenschap heeft een aantal mogelijkheden om democratisering en burgerlijke vrijheden in Tunesië te bevorderen:

1. Zij kan op twee niveaus activiteiten uitvoeren: enerzijds in Tunesië, anderzijds in Nederland en andere Europese landen.
2. De Tunesische diaspora zou zich moeten verbinden aan de Mouvement du 18 Octobre, een brede beweging die naar democratie streeft. Vertegenwoordigers van de beweging kunnen worden uitgenodigd voor een bezoek aan Nederland en andere Europese landen.
3. De Tunesische diaspora kan zich inzetten om in Tunesië alternatieve informatie te verspreiden over de politieke situatie en de mensenrechten. Het doel hiervan is om de bevolking nieuws te bieden die de regeringsmedia negeren. Satellietelevisie is hiervoor een mooi middel, omdat 90 procent van de Tunesische bevolking een satellietshotel heeft. Er zijn een aantal stations in Europa die al alternatief nieuws op Tunesië loslaten: Al Mustaqilla vanuit Londen en El Hiwar Attounsi vanuit Italië (vroeger Parijs). Ook internet biedt mogelijkheden, maar bereikt vooral een elite die erover beschikt. Via internet bereik je ook de studenten van universiteiten en hogescholen, die zoals bekend vaak een belangrijke rol spelen bij sociale en politieke veranderingsprocessen. Het Tunesische regime is zich hiervan bewust en heeft geavanceerde apparatuur aangeschaft om het internet te controleren op ongewenste informatie. Het blokkeren van websites en progressieve bloggers is aan de orde van de dag. Het is echter mogelijk om die censuur te ontlopen, onder andere door woorden zo te spellen zodat ze niet herkend worden door controleapparatuur, door websites regelmatig van plek te wisselen (op proxy servers), of door informatie op cd's te branden en die in Tunesië te verspreiden. In

Zweden maken Tunesische dissidenten de dagelijkse digitale nieuwsbrief *Tunisnews*, die door duizenden Tunesiërs wordt gelezen. Die nieuwsbrief komt via internet Tunesië in.

4. De Tunesische diaspora zou zich kunnen inzetten voor artikelen over de repressie in Tunesië in de Nederlandse media. Dat heeft effect op de publieke opinie, beleidsmakers en politici. Ook voor toeristen die Tunesië bezoeken is deze informatie nuttig.
5. De Tunesische diaspora kan een rol spelen bij het lobbyen bij Europese regeringen om de EU-richtlijnen voor mensenrechtenactivisten in praktijk te brengen, zodat er via de ambassades in Tunis meer steun voor de activisten komt. Via de EU zijn er ook andere aanknopingspunten om druk op het regime uit te oefenen, vooral omdat in het kader van de Euromediterrane samenwerking tussen de EU en Tunesië afspraken zijn gemaakt over de bevordering van democratie en burgerlijke vrijheden.
6. Tenslotte moet de Tunesische diaspora een krachtig netwerk creëren van Tunesiërs in Europa om substantieel te kunnen bijdragen aan politieke veranderingen in Tunesië.
7. Wat Tunesiërs in Europa en in Tunesië over het algemeen niet willen, zijn harde economische strafmaatregelen tegen het Tunesische regime om democratisering te bevorderen.

De Palestijnse diaspora en democratisering in de Palestijnse Gebieden

Democratie en mensenrechten in de Palestijnse Gebieden: een kort overzicht

In de Palestijnse gebieden is de situatie volledig anders dan in de rest van de Arabische wereld. De Palestijnen hebben geen eigen staat die zelfstandig het eigen grondgebied (de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook) bestuurt. Zij hebben te maken met een Israëlische bezettingsmacht, die sinds 1967 de ontwikkeling van een zelfstandige Palestijnse democratische staat verhindert. Sinds 1995 bestaat er een beperkte vorm van zelfbestuur in de Palestijnse gebieden in de vorm van een Palestijnse Autoriteit. Die is lange tijd in handen geweest van de Fatah-partij van Yasser Arafat, maar tijdens de verkiezingen van januari 2006 werd Fatah door de kiezers afgestraft voor de toenemende corruptie. De islamitische Hamas-partij nam de regeringsmacht over.

Europese regeringen en de Verenigde Staten zetten Israël niet serieus onder druk om de bezetting te beëindigen. Zij vinden dat de Palestijnen eerst hun gewelddadige verzet tegen Israël moeten opgeven en dat Hamas de staat Israël moet erkennen. Het is ironisch dat dezelfde landen de uitkomst van de democratische Palestijnse verkiezingen in januari 2006 niet hebben geaccepteerd, omdat de 'verkeerde' partij, Hamas, die won. Hoewel Hamas daarna een eenheidsregering met de seculiere Fatah-partij vormde, zijn de EU en de VS een harde lijn gaan volgen. Zij hebben de financiële stromen aan de Palestijnse regering geblokkeerd, en zijn de Palestijnse president Abbas van de Fatah-partij gaan steunen in zijn machtsstrijd tegen Hamas. Israël arresteerde massaal ministers en parlementsleden van Hamas en voorzag Fatah in de Gazastrook van wapens. De situatie liep zo uit de hand dat er in juni 2007 in de Gazastrook gevechten uitbraken tussen Hamas en Fatah, met als uitkomst dat Hamas de macht ter plekke volledig overnam. Sindsdien heeft president Abbas de bestaande regering van nationale eenheid ontbonden en zich in een noodd kabinet teruggetrokken op de Westelijke Jordaanoever. De internationale gemeenschap heeft in november 2007 opnieuw Hamas niet als gesprekspartner erkend. In die maand zijn in Annapolis in de Verenigde Staten vertegenwoordigers van belangrijke Arabische en westerse staten bijeengekomen om nieuwe vredesonderhandelingen op gang te brengen. De vraag blijft hoe men dit denkt te bereiken terwijl de machtigste partij in de Palestijnse gebieden, namelijk Hamas, wordt uitgesloten van het onderhandelingsproces.

Palestijnen in Nederland: hun rol bij democratisering in de Palestijnse gebieden

Hoe denken Palestijnen in Nederland een bijdrage te kunnen leveren aan de beëindiging van de Israëlische bezetting?

1. Volgens Palestijnen in Nederland kan er geen vrede zijn zolang Israël het Palestijnse grondgebied bezet houdt. De Palestijnen in Nederland willen het Nederlandse publiek winnen voor een buitenlands beleid dat de bezetting beëindigt. Pas als dat bereikt is, krijgen de democratie en de economie een kans zich te ontwikkelen.

2. De Palestijnen in Nederland willen het Nederlandse publiek er graag van overtuigen dat elke bezette natie het recht heeft om zich gewapenderhand te verzetten. De Nederlanders hebben dat ook gedaan tegen de Duitse bezetters. Zolang de Israëlische bezetting voortduurt, geeft het geen pas om van de slachtoffers, de Palestijnen, te eisen dat het geweld moet worden gestopt. Dit is echter precies wat de Nederland en westerse regeringen doen.
3. Palestijnen in Nederland zijn veelal hoogopgeleid en dus in staat om hun standpunten publiekelijk uit te dragen. Sommige Palestijnen in Nederland hebben het als woordvoerder goed gedaan in de media, maar het is de Palestijnse gemeenschap onvoldoende gelukt om in Nederland een permanente, krachtige lobby naar de media en de politiek te ontwikkelen. De Palestijnse gemeenschap heeft geen pro-actieve strategie om steeds in de media aanwezig te zijn en ook geen capaciteit om onjuist of eenzijdig nieuws in Nederland over de Palestijnse kwestie te monitoren en pareren. Die capaciteit moet worden ontwikkeld³.
4. Het is opvallend dat Palestijnen zelden proberen invloed uit te oefenen binnen de Nederlandse politieke partijen. Ook is het hen niet gelukt om structureel en consistent de pro-Israël gevoelens in Nederland te bestrijden. Binnen de protestantse kerken bijvoorbeeld, waar die gevoelens heel sterk leven, hebben de Palestijnen, onder wie ook veel Palestijnse christenen, nauwelijks pogingen ondernomen om tegenwicht te bieden aan lobbygroepen als Christenen voor Israël.
5. De jongere generaties Palestijnen in Nederland houden zich afzijdig. Met name zij zouden uitstekende woordvoerders kunnen zijn voor de Palestijnse zaak, omdat zij goed geïntegreerd zijn in de Nederlandse maatschappij en de taal perfect spreken. Jonge Palestijnen zouden lid kunnen worden van politieke partijen of gaan werken bij Nederlandse ngo's of bij Nederlandse media om zo van binnenuit de discussies, het beleid en de inhoud van het nieuws te beïnvloeden.
6. De Palestijnen krijgen veel steun voor hun zaak van de Marokkaanse, andere Noord-Afrikaanse en de islamitische gemeenschappen in Nederland. Deze steun zouden Palestijnen meer kunnen benutten, vooral in tijden van verkiezingen, wanneer Nederlandse politieke partijen de steun van deze kiezers niet willen missen.
7. Tot slot kan de Palestijnse gemeenschap veel baat hebben bij de oprichting van een samenwerkingsverband, waarin betaalde krachten werken aan goede voorlichting over de Palestijnse zaak.

De Egyptische diaspora en democratisering in Egypte

Democratie en mensenrechten in Egypte: een kort overzicht

De Egyptische regering heeft een slechte staat van dienst wat democratie en mensenrechten betreft. Sinds 1981 heerst in Egypte de noodtoestand die het mogelijk maakt mensen zonder opgaaf van reden en zonder enige vorm van proces vast te zetten. Dit gaat vaak gepaard met mishandeling en marteling op politiebureaus en in gevangenissen. Volgens mensenrechtenorganisaties zouden er wel 15.000 mensen in 'administratieve detentie' zitten, maar de Egyptische overheid zegt dat het er minder zijn. Daar zitten veel aanhangers van de Moslimbroederschap bij, een beweging die in Egypte verboden is, maar die wel de meest authentieke en de grootste oppositiebeweging vormt van het land. Regelmatig worden ook mensenrechtenactivisten, bloggers en journalisten opgepakt die zich kritisch uitlaten over president Hosni Mubarak. In het boek *Sturen bij de Moslimburen* (Bert Bakker, 2007) omschrijven de Europarlementariërs Joost Lagendijk en Jan Marinus Wiersma het machtsblok rond Mubarak, bestaande uit de National Democratic Party, veiligheidsdiensten, ondernemers, politici, bestuurders en rechters, met de term 'deep state'.

Vanaf 1995 heeft de regering met wetgeving de mensenrechtenorganisaties het leven zuur gemaakt. Alle 'not for profit civil companies', waaronder veel mensenrechtenorganisaties, werden in één klap illegaal verklaard. Ze moesten zich voortaan als vereniging registreren, maar de wettelijke registratie werd vervolgens op allerlei manieren getraineed of afgewezen.

³ De Nederlandse organisatie NIPi (www.nipi.nl) wil met Palestijnen samenwerken om eenzijdig nieuws over het Israëlisch-Palestijnse conflict te corrigeren.

De regering verwijt de mensenrechtenorganisaties in strijd met het landsbelang te handelen, geld uit het buitenland aan te nemen of het terrorisme te steunen door het (brute) regeringsoptreden tegen de Moslimbroeders aan de kaak te stellen. Er volgden dubieuze arrestaties en rechtszaken, bijvoorbeeld in 1998 tegen Hafez Abu Sa'ada, de secretaris-generaal van de 'Egyptian Organisation for Human Rights'. Hij is anderhalf jaar lang door de rechterlijke macht lastiggevallen vanwege het accepteren van geld uit het buitenland voor een voorlichtingsprogramma rond de Egyptische verkiezingen. De beweging voor mensenrechten kreeg een zware slag te verduren toen op 30 juni 2000 dr. Saad Eddin Ibrahim, hoogleraar en directeur van het prestigieuze, onafhankelijke onderzoekscentrum Ibn Khaldoun Center for Development Studies (ICDS), gearresteerd werd. Ibrahim had een kritisch artikel over de president geschreven en werd opeens beschuldigd van het toebrengen van schade aan Egypte's belangen, het illegaal aannemen van buitenlands geld en fraude met EU-subsidies. De arrestatie was een duidelijke waarschuwing aan ngo's en mensenrechtenactivisten om geen buitenlands geld in te zetten voor kritiek op de regering. Veel ngo's zijn daarna bezweken aan intimidatie en geldgebrek. De Ibn Khaldoun directeur is 2,5 jaar na zijn arrestatie vrijgesproken, maar nog steeds worden ngo's de nek omgedraaid, lastig gevallen door veiligheidsdiensten of gewoon helemaal niet toegelaten als legale organisatie. De ngo-wet van 2002 geeft de regering die ruimte.

De mensenrechten- en onderzoeksinstituten die op dit moment redelijk functioneren, zoals De Egyptian Organisation for Human Rights, het Hisham Mubarak Law Center, het Caïro Institute for Human Rights Studies, het Arabic Network for Human Rights Information, het Arab Program for Human Rights Activists, het Egyptian Initiative for Personal Rights en het Al-Ahram Center for Political and Strategic Studies, vervullen een nuttige waakhondfunctie, maar vertegenwoordigen slechts een kleine, vooral seculiere en intellectuele achterban. Ze vallen in het niet bij de kracht van de Moslimbroederschap, maar hebben wel betere relaties met westerse ngo's en regeringen, waardoor ze ook enige protectie genieten. De Egyptische overheid heeft ook zelf in 2004 een Nationale Raad voor de Mensenrechten ingesteld die in de ogen van de ngo's niet kritisch genoeg is, maar in de ogen van de regering juist té kritisch. De raad behandelt klachten over schendingen van mensenrechten en houdt toezicht op de toepassing van internationale verdragen in Egypte. Ook volgen Egyptische ambtenaren en mensen in het onderwijs nu mensenrechtentrainingen van het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP). Beide initiatieven worden door de Nederlandse regering financieel ondersteund.

Op politiek gebied is er enige liberalisering geweest. De eerste stap, onder Amerikaanse druk, was het toelaten van meerdere kandidaten bij de presidentsverkiezingen in september 2005. Plotseling was er ook ruimte voor demonstraties en kritische verhalen in de oppositiepers. De nieuwe buitenparlementaire hervormingsbeweging Kifaya! (Genoeg!) voerde het protest aan en is vaak aangevallen door de knokploegen van het regime. Negen kandidaten namen het op tegen de president, maar deze werd met 88,6 procent van de stemmen herkozen. In november en december volgden de parlementsverkiezingen. Moslimbroeders mochten ondanks het verbod op de Moslimbroederschap – Egypte laat geen religieuze partijvorming toe – wel meedoen als onafhankelijke kandidaten en wisten 88 zetels te winnen, 19,4 procent van de zetels en zesmaal zoveel als in 2000. De seculiere oppositie verschrompelde tot 12 zetels: de liberale Wafd-partij bleef met zes zetels even sterk, Al-Ghad viel uiteen door ruzie waarbij de rebellen een zetel bemachtigden, de linkse Tagammu-partij haalde twee zetels, de Ahrar-partij een zetel, Karama twee zetels en de oude Nasseristische partij voor 't eerst helemaal niets. Omdat de Moslimbroeders in de eerste ronde al veel zetels binnenhaalden, is de regering in de twee volgende verkiezingsronden veiligheidspolitie en knokploegen gaan inzetten. Die zijn de verkiezingen gaan verstoren, onder andere door stemkantoren te sluiten in gebieden waar de Moslimbroeders populair zijn. Dat resulteerde in honderden gewonden, meer dan duizend arrestaties van Moslimbroeders en minimaal elf doden. Ondanks het regeringsgeweld lukte het de Moslimbroeders zich te vestigen als dé oppositiekraacht. De NDP behield echter een flinke meerderheid van 73 procent.

In 2006 is de mensenrechtensituatie er bepaald niet op vooruitgegaan. Rechters, die in Egypte de taak hebben om verkiezingen waar te nemen, weigerden de uitslag van de Egyptische verkiezingen goed te keuren omdat wel honderd rechters onrechtmatigheden hadden geconstateerd. De beroepsorganisatie van de rechters, de 'Judges Club', eiste een

onderzoek naar 'geknoei'. In februari schorste de regering de vier meest bekende rechters en ging over tot juridische vervolging. In februari werden ook nog eens de lokale verkiezingen met twee jaar uitgesteld en eind april werd de noodtoestand verlengd. De zaak van de rechters was in 2006 hét actiepunt voor de hervormingsbeweging. Tijdens straatprotesten in april en mei werden honderden leden van de Moslimbroederschap en Kifaya-aanhangers gearresteerd. In 2007 zijn de arrestaties en opsluiting van Moslimbroeders doorgegaan. Ook kritische journalisten en bloggers, zoals de hoofdredacteur van het kritische weekblad Al-Dustour, Ibrahim Issa, zijn slachtoffer van vervolging, ondanks een belofte van President Mubarak in 2004 om journalisten niet meer op te sluiten vanwege hun kritische artikelen.

Egyptenaren in Nederland: hun rol bij democratisering in Egypte

Volgens Egyptenaren in Nederland is er wel ruimte in Egypte om het regime te kritiseren. Bepaalde grenzen mag je echter niet overschrijden. De allergrootste zonde is het beledigen van president Mubarak. Het is te eenvoudig om het regime van alle misstanden in Egypte te beschuldigen. De mensen zelf zijn ook verantwoordelijk. Bij de beoordeling van Egypte moet je rekening houden met lokale waarden en normen, de lage ontwikkelingsgraad en ongeletterdheid van mensen en de grote armoede. In zo'n situatie tref je al gauw misstanden aan. De internationale gemeenschap stelt soms te hoge eisen aan Egypte en voor een deel komt dat doordat de westerse democratie als exportproduct aan Egypte wordt opgelegd. De beste aanpak om in Egypte iets te bereiken is om aan te sluiten bij positieve ontwikkelingen. Er zijn bijvoorbeeld de laatste jaren meer politieke partijen toegelaten en ook de ngo's hebben in de loop der tijd meer ruimte gekregen. Desondanks vinden Egyptenaren in Nederland wel dat de democratisering erg langzaam gaat. Oorzaak is de angst voor islamitische radicalen en het wantrouwen over de politieke intenties van de Moslimbroeders. Desondanks hebben deze hoge posities in de Egyptische maatschappij: veel grote ondernemingen in Egypte worden door hen geleid. Ook militairen treden bij pensionering tot de Moslimbroederschap toe. Het regime doet er dan ook alles aan om hen gunsten te verlenen die dat voorkomen. Ze krijgen bijvoorbeeld een eigen ngo aangeboden voor de oude dag. De christelijke koptische minderheid staat onder druk in Egypte, maar volgens sommige kopten in Nederland het is niet een religieus probleem tussen de lokale islamieten en christenen. Problemen worden geïmporteerd van buitenaf. Het veroorzaakte bijvoorbeeld veel spanning toen een buitenlandse Islamitische bank koptische investeerders dwong hun kapitaal uit de islamitische bank terug te trekken. Sommige Egyptenaren in Nederland vinden dat Egypte in de jaren vijftig veel democratischer was. Ook de positie en participatie van vrouwen was veel beter. In het huidige parlement zijn slechts 6 van de 444 leden vrouw. Wel studeren of werken veel vrouwen op de universiteit. Vanuit de samenleving zijn er overigens krachten gaande, minder vanuit het regime, die ervoor zorgen dat vrouwen minder gaan participeren. Ook schijnt genitale verminking weer meer voor te komen. Er moet van binnenuit in Egypte nodig iets gebeuren, maar het gebeurt niet.

De Nederlandse Egyptenaren hebben in oktober 2005 de Vereniging van Egyptische organisaties in Nederland (VEON) opgericht, een platform van 17 organisaties. De voorzitter is trots op het feit de Egyptenaren hier 'een democratie in het klein' hebben opgebouwd. De Egyptenaren richten hun energie nu op versterking van deze organisatie. Op termijn wil de VEON ook bijdragen aan mensenrechten en ontwikkeling in Egypte. Dat kan alleen werken als er samenwerking is met goede organisaties in Egypte zelf.

De Egyptische gemeenschap ziet een aantal mogelijkheden om democratisering en ontwikkeling in Egypte te bevorderen:

1. Er zijn verschillende obstakels voor democratische veranderingen in Egypte. Die liggen op het vlak van de grondwet, de cultuur, de economie en het onderwijs.
2. De Egyptische gemeenschap wil graag samenwerken met verschillende ngo's in Egypte en doet een beroep op de Nederlandse regering om dergelijke samenwerkingsprojecten te ondersteunen. De Egyptische gemeenschap heeft daarbij een voorkeur voor onderwijsprojecten en de verstrekking van microcredieten aan beginnende ondernemers. De steun zou zich op de armen moeten richten, met name op vrouwen, straatkinderen en (ex)gevangenen.

3. De Egyptische gemeenschap wil actief deelnemen aan het huidige debat in Egypte over democratische veranderingen, de hervorming van de grondwet en een beter onderwijsstelsel.
4. Egyptenaren in Nederland willen de Nederlandse overheid en de Nederlandse media graag voorlichten over de mensenrechtensituatie waarin de armste laag van de Egyptische bevolking verkeert, met name straatkinderen en vrouwen.
5. De Egyptische gemeenschap wil in Egypte de opvatting bevorderen dat alle burgers gelijke rechten hebben en er niet mag worden gediscrimineerd op basis van afkomst.

Samenwerking tussen Arabische gemeenschappen in Nederland

De Libanese, Syrische, Tunesische, Palestijnse en Egyptische deelnemers aan de conferentie hebben bekeken op welke manier zij gezamenlijk kunnen werken aan democratisering in de Arabische wereld.

Ze vinden onderlinge samenwerking belangrijk om Nederlanders goed voor te kunnen lichten over ontwikkelingen in de Arabische wereld. Die informatievoorziening draagt bij aan meer kennis en een minder bevooroordeelde manier van kijken naar de Arabische wereld. Iedereen realiseert zich hoe belangrijk de Nederlandse media zijn voor de beeldvorming en uiteindelijk ook voor het Nederlandse beleid in de Arabische wereld. De Arabische diaspora heeft wel degelijk kansen om een ander, aanvullend geluid te laten horen. Bijvoorbeeld over Egypte en Tunesië, want veel Nederlanders bezoeken deze landen als toerist, terwijl zij weinig benul hebben van de politieke situatie in die landen. De Arabische diaspora kan ook in de Arabische wereld zélf bijdragen aan alternatief, niet-gecensureerd nieuws, zoals bijvoorbeeld de Tunesiërs doen met nieuwswebsites en satelliet-tv. Naast beïnvloeding van de media zijn er andere manieren om invloed uit te oefenen op het Nederlandse beleid in de Arabische landen. Migranten in Nederland die afkomstig zijn uit Arabische landen kunnen een plek ambiëren binnen organisaties die zich met buitenlands beleid bezig houden. Men kan dus lid van een politieke partij worden, werknemer van een ngo, ambtenaar op een ministerie of wellicht politicus.

Om onderlinge samenwerking tussen Arabische gemeenschappen in Nederland te bevorderen, is een mechanisme nodig voor uitwisseling van informatie. Dat kan via een elektronische nieuwsbrief, een mailinglist, een weblog of een website. Deze middelen stellen de Arabische gemeenschappen in Nederland in staat om informatie te delen, onderling en met anderen, over hun bijeenkomsten, projecten, opinies en hun op de media en politiek gerichte acties. Dit samenwerkingskanaal kan relatief snel van start gaan.

Op de lange termijn kan een gezamenlijk informatiecentrum over de Arabische wereld ontstaan, maar voorlopig zijn de Arabische gemeenschappen in Nederland bezig om meer samenhang en samenwerking in eigen huis te creëren. Er is behoefte aan trainingen en capaciteitsverbetering op allerlei gebied.

Informatieuitwisseling, publieksvoorlichting en capaciteitsverbetering zijn belangrijk voor de Arabische diaspora, maar ook de uitvoering van één gezamenlijk project in de Arabische wereld kan de samenwerking een enorme impuls geven. De Libanese gemeenschap kwam met het idee om in Arabische landen 'public spaces' op te zetten waar de bevolking vrij kan discussiëren over maatschappelijke onderwerpen.

De Arabische gemeenschappen in Nederland onderhouden contacten in andere Europese landen en willen dergelijke netwerken graag versterken om gezamenlijk informatiecampagnes te voeren in Europa en om projecten te ondersteunen voor vrijheid van meningsuiting in de Arabische wereld. Er is behoefte aan conferenties in Europa waar de Arabische diaspora en activisten of ngo's uit de Arabische wereld elkaar ontmoeten voor discussies over specifieke Arabische landen. Daarin wil men ook graag samenwerken met de mainstream ngo's in Nederland en de rest van Europa.

Profielen van vijf Arabische gemeenschappen in Nederland

De Libanese gemeenschap in Nederland

bron: university of Texas

Historische achtergronden van de Libanese gemeenschap in Nederland

De Libanese gemeenschap in Nederland is klein. Op 31 december 2006 woonden er volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek 4856 personen van Libanese afkomst in Nederland. Er zijn in ons land weinig Libanese organisaties. Binnen Europa zijn ze meer te vinden in Parijs, Londen en Berlijn. Alleen al in Berlijn wonen 20.000 Libanezen.

De Libanezen zijn naar Nederland en andere Europese landen gevlucht ten gevolge van de burgeroorlog (1975-1989), de Syrische invasie en bezetting (1990-2005), de Israëlische invasie en bezetting van Zuid-Libanon (1980-2000) en de economische malaise die door al dit oorlogsgeweld is veroorzaakt.

Een paar honderd Libanezen zijn Nederlands staatsburger geworden door adoptie. De meesten daarvan zijn in de jaren zeventig en tachtig door Nederlandse ouders geadopteerd.

Tabel 1: Libanezen in Nederland

Libanese gemeenschap in Nederland (naar herkomst)	Bevolking op 1 januari	Bevolking op 31 december
1996	3065	3159
1997	3159	3292
1998	3292	3459
1999	3459	3658
2000	3658	3948
2001	3948	4194
2002	4194	4385
2003	4385	4491
2004	4491	4574
2005	4574	4648
2006	4648	4856

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen 2007-10-12

Libanese organisaties in Nederland

Libanonpraat.nl

De website www.libanonpraat.nl is een site die in 2006 in Nederland is opgezet om Libanezen in Nederland met elkaar in contact te brengen. Op de site is informatie over Libanon te vinden, maar er worden ook activiteiten van de Libanese gemeenschap in Nederland aangekondigd. De website is opgestart naar aanleiding van de oorlog tussen Israël en Hezbollah, die van 12 juli tot 14 augustus 2006 plaatsvond. Bij de website zijn meer dan 150 geïnteresseerden aangesloten waarvan 90% Libanees is of een Libanese partner heeft. De website biedt dus een prima toegang tot een flinke groep Libanezen in Nederland. De oprichters van Libanonpraat.nl zijn Daniël van Leeuwen (contact@libanonpraat.nl), een Nederlander met een Libanese partner, en Oliver Meskawi, een grafisch ontwerper van Libanese afkomst (www.meskawi.nl).

Netwerk Libanese adoptiekinderen

Vanaf het begin van de jaren zeventig heeft zich in Nederland een netwerk van Libanese adoptiekinderen en adoptieouders ontwikkeld. Uitzonderingen daargelaten hebben de kinderen Nederlandse namen, waardoor de Libanese achtergrond niet opvalt. De adopties werden geregeld door een Libanese vrouw, Adma Gemayel, die voor deze werkzaamheden een deel van het jaar in Amsterdam woonde. De omvang van dit Nederlandse adoptienetwerk wordt geschat op 400 kinderen, terwijl er wereldwijd waarschijnlijk drie à vijfduizend Libanese kinderen zijn geadopteerd. In het dagblad Trouw van 19 augustus 2002 interviewde journaliste Judit Neurink een van deze adoptiekinderen, de destijds 25-jarige Sander Maatman. Volgens Maatman hebben de meeste geadopteerde Libanezen moeite met het feit dat ze niets van hun achtergrond of oorspronkelijke naam weten. Degenen die in Libanon onderzoek deden naar hun biologische familie, keerden teleurgesteld terug. Toch is er ook een flinke groep die weinig belang hecht aan de eigen afkomst en zich daar niet actief mee bezighoudt.

De adoptieouders richtten begin jaren zeventig de vereniging 'Children of the Cedars' op en organiseerden samen met Adma Gemayel regelmatig bijeenkomsten. In de jaren negentig stokten deze activiteiten. In 2002 zijn zo'n 60 kinderen weer een keer bijeengekomen. Enkele jaren later, tijdens een borrel in januari 2006 in Amsterdam, besloten de deelnemers om een grotere bijeenkomst te organiseren. Die werd gehouden op 18 november 2006 in uitgaanscentrum Lexion in Zaandam. Contactpersoon en inspirator is de Nederlandse Libanees Arthur Blok. Blok is journalist, aangesloten bij persbureau Novum, werkt als redacteur bij de talkshow van Pauw en Witteman en heeft in opdracht van een Libanees tv-station een film gemaakt over de adopties vanuit Libanon (Children of the Cedars). Over de zoektocht in Libanon naar zijn persoonlijke wortels schreef hij het boek 'Mijn zoektocht in Libanon' (Uitgeverij Aspekt, 2006).

De meeste adoptiekinderen hebben het goed gedaan in Nederland. Bijvoorbeeld Remko Kapinga uit Hoogezand (<http://freewebs.com/remmez>). Hij is grafisch ontwerper en muzikant. Hij probeert waar mogelijk 'bewustzijn te kweken voor het onrecht dat onze broeders en zusters wordt aangedaan'. Dit zegt hij ten tijde van de Israëlische bombardementen op Libanon in juli 2006. Ook Jonathan van Melle uit Breda is een geslaagd voorbeeld. Hij heeft een sterke band met Libanon ontwikkeld, studeerde een jaar op de Amerikaanse Universiteit van Beiroet, werkte bij de ING bank, ondernam freelance journalistiek werk en studeert aan een Amerikaanse universiteit.

Arthur Blok en Jonathan van Melle hebben samen een biografie over de politicus Geert Wilders geschreven: 'Veel gekker kan het niet worden' (Uitgeverij Just Publishers, 2008).

Club Libanon

Een andere Nederlandse website die zich op Libanon richt is Club Libanon. Deze site is te vinden op <http://www.zendurl.com/clibanon>. Er staat luchtige informatie op over uitgaan, toerisme en muziek, maar de site wordt ook wel gebruikt als discussieforum voor meer politieke zaken, waarvoor wordt doorgelinkt naar <http://libanon.startpagina.nl/prikbord>.

Stichting Kahlil Gibran

In Hoofddorp is de stichting Kahlil Gibran gevestigd. Deze organisatie zet zich in voor verspreiding van het werk van deze Libanese schrijver, wiens bekendste boek '*De profeet*' is. De voorzitter van de stichting is de Libanees Kassem Fouani. Naar aanleiding van de Julioorlog heeft de stichting geldt ingezameld voor de klinieken en opvangprojecten van de Libanese organisatie Secours Populaire Libanais.

Libanese intellectuelen, kunstenaars en professionals in Nederland

De meest bekende Libanees in Nederland, echter niet vanwege zijn Libanese herkomst, is Pierre Audi, artistiek directeur van de Nederlandse Opera en sinds 2005 ook van het Holland Festival. Hij werd in 1957 in Libanon geboren. Via culturele functies in Parijs en Londen kwam hij in Nederland terecht.

Professor dr. Mohsen Harakeh is ook een opvallende Nederlandse Libanees. Hij is nucleair physicus en directeur van het Kernfysisch Versneller Instituut in Groningen (het KVI). Hij is tevens voorzitter van de Europese Vereniging van Nucleaire Physici en bestuurslid van de Stichting Groningen-Jibalya, een private organisatie die steun biedt aan een stad in de Gazastrook.

Ten tijde van de Libanon-oorlog in juli-augustus 2006 traden verscheidene Nederlandse Libanezen naar voren. Wahid el-Solh organiseerde bijvoorbeeld vier weken lang op de woensdagavonden benefietfilms over Libanon in cultureel centrum De Fabriek in Delfshaven. De opbrengst ging naar de vluchtelingen en slachtoffers in Libanon (www.squatdeluxe.com). Hij heeft een audioverhuurbedrijf en organiseert nog steeds alternatieve filmavonden. Zaher Srour, een geo-consultant, en Samir Hijazi, een Groningse politiemann, spraken tijdens de anti-oorlogsmanifestatie in Groningen op 26 juli 2006. Laatstgenoemde was kort daarvoor met vrouw en kinderen tijdens een familiebezoek aan Zuid-Libanon in de Israëlische

bombardementen terecht gekomen. Aan hun indringende belevenissen heeft NOVA op 25 juli 2006 een uitzending gewijd.

Kassem Fouani, van de stichting Kahlil Gibran, heeft zich samen met het Nederlands Palestina Komitee ingezet voor een steunactie voor Libanon. Hij was als woordvoerder onder andere te horen op 19 augustus in een radio-interview bij de Nederlandse Islamitische Omroep. De dichter en kunstenaar Jihad Abushleiman, ex-voorzitter van de Nederlands-Arabische Culturele Kring, profileerde zich op de VPRO-radio in een discussie met de Nederlandse Libanees Arthur Blok en de Belgische Libanees Dyab Abou Jaja.

Binnen de Libanese gemeenschap in Nederland vinden we een flinke diversiteit aan achtergronden en beroepen. We geven wat voorbeelden. Michel Yammine heeft een bedrijf dat Libanese catering verzorgt (www.foodbymichel.com), mevrouw Nayla Chebli geeft Arabische taalles (www.leerarabisch.nl), mevrouw Zeina Hajj is werkzaam bij Greenpeace, Yassar Nasser is manager bij ABN-AMRO, mevrouw Lina Issa is kunstenares en Hisham Ajouz is financieel analist. In Amsterdam kennen veel mensen de Libanese eetgelegenheden: restaurant Artist (van de familie Braun) en restaurant Beyrouth. Mevrouw Waffa Safieddine van het Libanese restaurant De Parel in Rotterdam is in mei 2007 geportretteerd door TV-Rijnmond.

De Libanese gemeenschap in Europa en mondiaal

Schattingen van de omvang van de wereldwijde Libanese diaspora lopen op tot 15 miljoen. De meeste Libanese emigranten en hun nakomelingen zijn christelijk. In veel Latijns-Amerikaanse landen zijn Libanese christelijke families economisch en politiek prominent aanwezig. Zij maken ook een substantieel deel uit van de Arabische gemeenschap in de Verenigde Staten. De grootste Libanese gemeenschap bevindt zich in Brazilië, waar tussen de 7 en 9 miljoen mensen van Libanese afkomst zijn. De meeste Libanezen emigreerden om economische redenen, maar er zijn ook perioden geweest dat politieke redenen domineerden, bijvoorbeeld in 1860, toen duizenden Maronieten werden vermoord, en tijdens de burgeroorlog van 1975 tot 1990. Tachtig procent van alle Libanezen leeft buiten Libanon. Enkele prominente Libanezen zijn de in de VS levende Nicholas Hayek, die in de jaren tachtig het horlogemerkt Swatch populair maakte. Wajdi Mouawad is een bekende jonge auteur die in Canada leeft, en de in Brazilië wonende Brian Peter Medawar is een medische wetenschapper die in 1960 de Nobelprijs won.

The Lebanese white pages

Via 'the Lebanese White Pages' op www.leb.org hebben zich begin november 2007 ruim 50.000 Libanezen geregistreerd om in contact te komen met familieleden of vrienden. De site is in 1996 opgericht door twee Libanese expats: Hani Raad, een telecom-ingenieur uit Washington, en Najib Hobeica, een informatica- en economiestudent uit Oostenrijk. Via deze non-politieke en non-religieuze site wordt per land een overzicht van geregistreerde Libanezen weergegeven en kunnen alle geregistreerden via een digitaal formulier worden benaderd. De meeste registranten bevinden zich in Libanon zelf (15.300), maar ook in de VS (9.800), Canada (5.100) en Australië (3.200) doen veel Libanezen mee. De cijfers zijn afgerond op honderdtallen.

Organisaties in de VS en Canada

Volgens een grootschalig onderzoek naar Arabische activisten in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk (www.arab-communities.org) woonden er in 2000 in de VS bijna 1,2 miljoen personen van Arabische afkomst, d.w.z. met minimaal één ouder die in een Arabisch land geboren is. Het onderzoek noemt een aantal van 105.000 Libanezen in de VS, maar dit betreft alleen de Libanezen die zelf in Libanon geboren zijn. Volgens het Arab American Institute (www.aaiusa.org) wonen er ruim gedefinieerd 3,5 miljoen mensen van Arabische afkomst in de VS. Hiervan is waarschijnlijk 40% van Libanese afkomst. Binnen de Libanese gemeenschap is weer driekwart Christen.

In de Verenigde Staten zijn onder andere de volgende organisaties en intellectuelen actief:
. De World Maronite Union: Atef Harb, usmaronite@aol.com;

- . New England Americans For Lebanon, Dr. Joseph Hitti, www.neal-us.org;
- . Een bekende Libanese intellectueel en blogger is As'ad Abu Khalil, professor aan de California State University, <http://angryarab.blogspot.com>.

In Canada zijn dat de volgende belangrijke Libanese organisaties en websites:

- . Tadamon!, op grassroots-niveau bezig met uitwisselingen tussen Beiroet en Montreal, <http://tadamon.resist.ca>;
- . De Canadian-Lebanese Human Rights Federation (<http://www.clhrf.com>);
- . De Lebanese-Canadian Coordinating Council (LCCC, www.10452lccc.com), een platform van twintig Libanese organisaties;
- . Twee Libanese websites: www.e-liban.com, een politiek- en actiegerichte website en www.shoofimafi.com een niet-politieke website voor de Libanese gemeenschap.

Europa

Wat enkele Europese landen betreft noemt www.leb.org de volgende aantallen geregistreerde Libanezen: Frankrijk 3000, Groot-Brittannië 1100, Duitsland 700, Zweden 500 en Nederland 200. Dit geeft een zekere indicatie van de omvang van de gemeenschappen in de diverse landen.

Vooraf in Duitsland, Frankrijk en Engeland zijn grote Libanese gemeenschappen neergestreken. Voorbeelden van organisaties en intellectuelen in deze landen beschrijven we hieronder:

Duitsland

Volgens het Statistisches Bundesamt wonen er op 31 december 2006 bijna 40.000 Libanezen in Duitsland, allen zonder de Duitse nationaliteit. De grootste concentraties vinden we in de Berlijnse wijk Neukölln (20.000) en de industriestad Essen (5.000). Organisaties in Berlijn zijn onder andere Gemeinde der Libanesischen Emigranten (GLED, www.rabita.de), Libanesische Gemeinde, Libanesischer Demokratischer Verband Deutschland i.G. (LDV), Al-Balagh Libanesische Vereinigung en Union Libanesischer Studenten. Ook in veel andere Duitse steden zijn Libanese verenigingen actief, zoals Libanesischer Kulturverein (Düsseldorf), Deutsch-Libanesische Kulturgesellschaft (Frankfurt/Main), Deutsch-Libanesischer Verein (Reinbek, bij Hamburg), Ghadir Libanesischer Verein (Mönchengladbach), Libanesische Gemeinde München en de Verein Libanesischer Studenten in Darmstadt.

Frankrijk

Volgens het Franse Institut National d'Études Démographiques (www.ined.fr) woonden er op 1 januari 2005 33.000 Libanezen in Frankrijk. We vinden er de volgende Libanese organisaties:

- . De Association LebTouch. Dit is een organisatie van jonge Libanezen in Parijs die zich inzet voor Libanon. De jongeren organiseren vooral culturele activiteiten, maar soms ook manifestaties, www.lebtouch.com. De evenementen worden aangekondigd op www.lebevents.com. Samen met www.libanvision.com, een site voor Libanezen in Frankrijk die divers nieuws brengt, is deze club verantwoordelijk voor de actie 'Touche pas au Liban' naar aanleiding van de Julioorlog in 2006 in Libanon. Het publiek kon door aankoop van een T-shirt bijdragen aan een noodhulpproject van het Rode Kruis. Sinds kort kan op deze site een petitie worden ondertekend van de Libanese burgerbeweging KHALLAS die zich inzet voor het doorbreken van de politieke impasse in Libanon.
- . In Frankrijk is ook de katholieke, gematigd rechtse Maronitische Liga actief. President hiervan is Vincent Wehbé, vincent@wehbé.net. De organisatie maakt deel uit van een mondiale organisatie die zijn hoofdkwartier in Libanon heeft, www.maronite-league.org.lb. Daar zetelt ook de spiritueel leider, de Maronitische Patriarch van Libanon. De informatie over de Maronitische kerk in Parijs is te vinden op <http://ndlweb.free.fr/index.xml>.

Groot-Brittannië

In Groot-Brittannië zijn de volgende Libanese organisaties gevestigd:

- . Lebanon United. Dit is een groep van enthousiaste Libanese jongeren van de tweede generatie, die zich inzet voor hulp aan Libanon sinds de Julioorlog in 2006 (www.lebunited.org)

- . Centre for Lebanese Studies, University of Oxford. Contactpersoon is George Asseily, george@gtasseily.com.
- . British Lebanese Society is een organisatie van Libanese immigranten van de eerste generatie. De organisatie is in 1984 opgericht, onder andere door George Asseily. De vereniging geeft beurzen aan Libanezen die in Engeland willen studeren, steunt diverse projecten in Libanon via het eigen 'Help Lebanon Fund' en organiseert Libanon-evenementen in Engeland. www.britishlebanese.org.
- . Lebanese Welfare Community, lwc_London@hotmail.com. Dit is een welzijnsorganisatie die Libanezen in Engeland met raad en daad bijstaat en zich inzet voor integratie en goede relaties tussen de Libanese en Britse gemeenschap. De organisatie komt voort uit de Shi'itisch-Libanese gemeenschap in Engeland, maar trekt ook Libanezen van andere gezindten aan. Secretaris-generaal is Mr. Hussein Elota.
- . Twee Christelijk-Libanese netwerken in Engeland zijn de Christian Lebanese Union in Britain (CLUB, Walid el-Hage) en Guardians of the Cedars Organization in Britain (Christian Chaoul).

Zweden

In Zweden werken de volgende Libanese organisaties:

- . De World Maronite Union-Sweden chapter (Tony Abikhalil);
- . De World Council of the Cedars Revolution-European chapter (WCCR-Europe). Secretaris-generaal is Roni Doumit, ronidoumit@hotmail.com. Hij vertegenwoordigt ook de World Maronite Union and werkt als Midden-Oosten coördinator bij Amnesty International in Zweden.

Enkele bekende Zweden van Libanese afkomst zijn: Elisabeth Fritz, een advocaat die in 2001 'Vrouw van het jaar' werd. Fares Fares is een Zweedse acteur en regisseur. Hij won in 2000 met de film 'Yalla Yalla' de prijs voor de beste Zweedse film. Sharbel Touma is een Zweedse voetballer van Libanese afkomst. Hij speelde drie seizoenen bij de Nederlandse club FC Twente, maar verhuisde in 2007 naar het Duitse Borussia Mönchengladbach.

De Syrische gemeenschap in Nederland

Base 803086AI (G00046) 5-07

bron: university of Texas

Historische achtergronden van de Syrische gemeenschap in Nederland

De meeste Syriërs in Nederland zijn in de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw naar Nederland gevlucht. Het gaat met name om Syrische Koerden die vaak paspoortloos of staatloos in Nederland arriveerden, omdat de Syrische overheid tot op heden weigert de Syrische nationaliteit toe te kennen aan een groep van zo'n 120.000 Koerden. Op 31 december 2006 waren er volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek 9.341 personen van Syrische afkomst in Nederland, waarvan er slechts 697 de Syrische nationaliteit bezaten. De meeste Syriërs in Nederland hebben inmiddels de Nederlands nationaliteit verworven. Enkele honderden zitten nog in de asielpprocedure. Begin 2006 stuurde Minister Verdonk 181 uitgeprocedeerde Syriërs terug naar Syrië. Er ontstond een politieke rel omdat twee

medewerkers van het Syrische ministerie van Binnenlandse Zaken, zonder aanwezigheid van medewerkers van de Immigratie en Naturalisatie Dienst (IND) de asielzoekers hebben ondervraagd. Bij een dictatuur als Syrië levert dat grote risico's op voor de terugkeerders.

Tabel 2: Syriërs in Nederland

Syrische gemeenschap in Nederland (naar herkomst)	Bevolking op 1 januari	Bevolking op 31 december
	1996	3604
	1997	3945
	1998	4324
	1999	4686
	2000	5397
	2001	6488
	2002	7736
	2003	8466
	2004	8803
	2005	9044
	2006	9191

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen 2007-10-12

Volgens het Platform Syrische Koerden in Nederland zijn er meer Syriërs in Nederland dan de CBS-cijfers aangeven. De gemeenschap is onder te verdelen in drie groepen:

1. De Koerdische gemeenschap: dit aantal wordt geschat rond de 15 duizend mensen (7 à 8 duizend families), de meesten van hen wonen in het oosten van Nederland (Arnhem en omgeving) en in de grote steden. Ze zijn de best georganiseerde Syriërs.
2. De christelijke gemeenschap uit Syrië. Die telt een paar duizend mensen. Zij maken deel uit van een bredere gemeenschap die bekend staat onder de namen Suryoye, Assyriërs, Syrisch Orthodoxen of Aramese Christenen, waar ook Turkse en Iraakse Assyriërs deel van uitmaken. De gemeenschap leeft vooral in Twente, in en rond Enschede en Hengelo. In 1977 heeft men een voormalig schoolgebouw bij het centrum van Hengelo getransformeerd tot de eerste Syrisch-orthodoxe kerk van Europa.
3. De Arabische gemeenschap: hiervan wonen er een paar honderd in Nederland. Ze hebben in Syrië in de oppositie geopereerd bij de communistische partijen en de Moslimbroederschap. De meesten van hen wonen in Leiden (linkse intellectuelen) en in Zeeland (Moslimbroeders).

De Arabische Syriërs en de Koerdische Syriërs houden zich intensiever met mensenrechten en democratie in Syrië bezig dan de christelijke gemeenschap.

Syrische organisaties in Nederland

Er is een drietal Syrische mensenrechtenorganisaties in Nederland gevestigd die onafhankelijk van de Syrische politieke partijen opereren. Ze hebben goede contacten met Syrische organisaties in andere Europese landen en met organisaties in Syrië, zoals ngo's, mensenrechtenorganisaties, vrouwenorganisaties en advocaten.

1. Platform Syrische Koerden. Contactpersonen: voorzitter Riad Idriss Hussein, riadhami@hotmail.com en Abduselam Youssef, a.youssef@chello.nl. Het platform is een overkoepelende organisatie waaronder zes organisaties vallen:
  - Stichting Azadi, Wageningen;

- Stichting Tîrêj, Helmond;
- Stichting Hevi (Hoop) voor Syrische Koerden (Wageningen/Arnhem);
- Stichting A-Xanî, Delft;
- Vereniging Cegerxwîn, Arnhem;
- Stichting Bedirxan, Hoofddorp.

Het Platform Syrische Koerden is in december 2002 opgericht. Het heeft meer dan 150 leden en is aangesloten bij VON (Vluchtelingen Organisaties Nederland). Het doel van het Platform is om de samenwerking te bevorderen tussen alle stichtingen en verenigingen in Nederland die de belangen behartigen van Syrische Koerden. Het Platform werkt binnen de gemeenschap aan de thema's mensenrechten, asielrechten, tolerantie, democratie en cultuur. Daarnaast wil het Platform de Nederlandse bevolking kennis laten maken met de situatie van de mensenrechten in Syrië, werft het steun onder de Nederlandse bevolking voor de mensenrechtenstrijd (waaronder de rechten van de Koerden), en brengt het de situatie in Syrië onder de aandacht van de Nederlandse media en de Nederlandse politiek.

2. Syrisch Democratisch Huis (Leiden): een samenwerkingsverband van enkele tientallen in Nederland woonachtige Syrische intellectuelen. Een aantal van hen heeft jaren in Syrië gevangen gezeten voor politieke activiteiten. Het Syrisch Democratisch Huis houdt zich bezig met mensenrechten en ontwikkelingen in de Syrische politiek, syriedhuis@hotmail.com. Contactpersonen: Dhr. Rayan Yunis (voorzitter) en mevrouw Sakina Alhaj Saleh (oud-voorzitter).

3. Commissie voor Mensenrechten in Syrië (MAF⁴): hun hoofdbureau bevindt zich in Syrië, en ze hebben een Europese afdeling – een informele werkgroep - in Leiden. Contactpersoon is Hanif Youssef, hanifyoussef@hotmail.com. Hun hoofdtak is het uitgeven van rapporten over de situatie van de schending van de mensenrechten in Syrië.

Er zijn vele Syrisch-Orthodoxe organisaties in Nederland gevestigd, zowel verenigingen als kerken. Het spirituele centrum van de Syrische christenen in Europa bevindt zich in Glane, een Twents dorp van 500 inwoners in de omgeving van Hengelo. In het aldaar gevestigd klooster van St. Ephrem de Syriër resideert sinds april 2007 aartsbisschop Mor Polycarpus Augin Aydin, Syrisch-Orthodox leider van de kerk in Nederland.

Er zijn ook Syrisch-Orthodoxe verenigingen en kerken in Enschede, Rijssen, Groningen, Oldenzaal, Amsterdam en Diemen. Op de Keizersgracht 220 in Amsterdam zit bijvoorbeeld de Syrisch-Orthodoxe Onze-Lieve-Vrouwekerk (olvkerk@bethnahrin.nl). Op websites als www.assyrie.nl (Stichting Assyrië Nederland), www.bethnarin.nl (Assyrische Mesopotamische Vereniging Enschede), www.platformaram.nl (Platform van Suryoye verenigingen in Enschede) en www.ajf-online.nl (Assyrische Jongeren Federatie) is veel informatie te vinden over de Syrisch Orthodoxen in Nederland.

In Nederland bestaat ook een breed spectrum van Syrische politieke partijen:

1. Koerdische Democratische Partij der Eenheid in Syrië.
2. De Koerdische partij Yekiti, www.yekiti.net. Door interne strubbelingen zijn er nu verschillende aanspreekpunten. In Assen zit Ismail Sulaiman, in Dordrecht het Informatiecentrum Yekiti, met contactpersoon Kawa Rashid. Dit centrum organiseerde op 10 maart 2006 in Nieuwspoor een conferentie over West-Koerdistan en Syrië, met onder anderen Syrië-expert Reinoud Leenders.
3. Koerdische Azadi partij in Syrië, Vlaardingen.⁵
4. Syrische Koerden Democratische Partij (Arnhem).
5. Democratische Koerdische Partij in Syria (Al party, Arnhem).

Tot slot is er nog de stichting Narin, die zich inzet voor de Koerdische vluchtelingen uit Syrië. Voorzitter is Mohammed Saleh Issa.

⁴ MAF betekent 'recht' in het Koerdisch.

⁵ www.azady.nl is niet van deze Syrische partij, maar van drie Turkse jongeren die een Nederlandstalige Koerdische opinie- & nieuwswebsite zijn begonnen.

Syrische intellectuelen, kunstenaars en professionals in Nederland

Enkele Syrische onafhankelijke intellectuelen in Nederland zijn:

- Omar Nahas is medewerker van de Stichting Yoesuf, een organisatie die voorlichting geeft over het thema 'islam en homoseksualiteit'. Nahas publiceerde in 2001 het boek '*Islam en homoseksualiteit*' (Uitgeverij Bulaaq). Veel van zijn artikelen over dit onderwerp zijn gepubliceerd, ook in het Arabisch. www.yoesuf.nl.
- Mevrouw Dr. Tamadour Meihuizen-Hassoun is voorzitter van de Arabisch Nederlandse Vrouwen Kring, www.anvk.org. Zij is de vrouw van Gerben Meihuizen, ex-ambassadeur in Syrië, Jordanië, Saoedi-Arabië en Algerije.
- Zenon Emmanuel Abdalla is een Syrische kunstenaar uit Amsterdam (www.zenonkunst.com).
- Abraham Miro was tot voor kort voorzitter van de Koerdische Studenten Vereniging Nederland (KSVN) te Amsterdam, www.ksvn.nl. Op 16 maart 2006 organiseerde de KSVN een seminar over mensenrechten in Syrië op de Universiteit van Amsterdam, met onder andere Hanif Youssef (MAF) en Marwan Othman (Yekiti, Syrië).

Contacten van de Syrische gemeenschap in Nederland met Syrië

1. Contacten met politieke oppositiepartijen:

De belangrijkste zijn: de Koerdische politieke partijen en de Moslimbroederschap (Al Ikhwan al-Muslimeen). De contacten met de Koerdische partijen zijn goed. Met de Moslimbroederschap zijn de contacten moeizaam. Sommige punten in hun programma, bijvoorbeeld wat betreft de rechten van minderheden en vrouwen, zijn niet duidelijk. De Moslimbroederschap heeft een geschiedenis van gewelddadig verzet, maar met de in Londen wonende Al-Bayanouni als leider is een gematigde, geweldloze koers ingezet. In een interview met de NRC (11-12 februari 2006) legt hij uit dat de Syrische Moslimbroederschap geen theocratische staat nastreeft.

2. Contacten met ngo's:

De meeste ngo's bevinden zich in Damascus en de Koerdische gebieden. Het Platform Syrische Koerden heeft er onder andere de volgende contacten: het Centrum Nouredin Alatasi in Damascus; de Koerdische Vrouwenvereniging in Qamishly; Syrische mensenrechtenorganisaties in Damascus en Aleppo (zoals Al Atasi Center, het Arabisch mensenrechtencomité en het Syrisch mensenrechtencomité); de Vereniging van Koerdische Advocaten in Damascus; en het Centrum Jaladat Badrexan voor Koerdische Cultuur in Qamishly.

3. Contacten met Syrische intellectuelen/activisten/advocaten:

Er zijn contacten met verscheidene prominente mensenrechtenactivisten zoals Anwar Al Bunni (advocaat), Xalil Maatoek (advocaat), Riyad Seif (oppositieleider), Aref Dalila (Professor Universiteit van Damascus), Heythem Al Malih (advocaat), Ibrahim Al Youssif (Koerdische dichter), en Abdulbasit Seyda (socioloog). Verscheidene van deze activisten zijn de laatste jaren weer gevangen gezet door het Syrische regime. Al Malih ontving in 2006 van Minister Bot de prijs van het Geuzenverzet.

De Syrische gemeenschap in Europa en wereldwijd

In verscheidene Europese landen zijn grote Syrische gemeenschappen neergestreken.

Frankrijk

De op mensenrechten geïntereerde Syrische organisaties en intellectuelen zijn:

. SYNATIC (National Council for Truth, Justice and Reconciliation in Syria) is een door Syrische ballingen opgerichte mensenrechtenorganisatie met een uitgebreid netwerk in het Midden-Oosten. Contactpersonen zijn mevrouw Nadia Qassar (external-relations@syria-nationalcouncil.org) en Nizar Nayouf, oprichter en woordvoerder van SYNATIC en ex-politieke gevangene, www.syriatruth.org.

. Arab Committee for Human Rights (ACHR, Parijs): Dr. Haytham Manna. Manna is een Syriër die al meer dan 25 jaar in ballingschap in Parijs leeft, aan de wieg heeft gestaan van een aantal Syrische mensenrechtenorganisaties en o.a. als adviseur voor Amnesty International en Human Rights Watch heeft gewerkt (www.achr.nu/achr.en.htm en www.haythammanna.net).

. Burhan Ghalioun is de Syrische directeur van het Centre d'Etudes sur l'Orient Contemporain (CEOC) en professor in de Politieke Sociologie op de Sorbonne in Parijs. Hij is auteur van vele boeken en artikelen over de Arabische wereld, waaronder 'Le Malaise Arabe' (1991). Hij was betrokken bij de Syrische lente in de periode 2000-2001, een hervormingsbeweging die zich in Syrië profileerde in reactie op de dood van de Syrische president Hafez El-Asad.

Meer sociaal-cultureel geïntereerde en regimevriendelijke Syrische organisaties in Frankrijk zijn: La Maison de Syrie (Marseille), L'association d'amitié France Syrie (Parijs), Centre Culturel Arabe Syrien (Parijs, www.centreculturelsyrien.fr), Association de la Communauté Syrienne (Boulogne Billancourt), Association Médicale France-Syrienne (<http://amfsasso.infoiliens.com>), Association Culturelle pour l'amitié Franco-Syrienne (Vandoeuvre-Lès-Nancy), Cercle d'Amitié Franco-Syrien (Straatsburg), Le Club Syrien de France (Lyon), Association Nationale France-Syrie (Tours), de Bretons organisatie Beit Sourya (Rennes, <http://beitsourya.free.fr>) en L'Association de Solidarité et d'Aide Franco-Syrienne (Marseille). Laatstgenoemde organisatie is in 1958 opgericht door Syriërs die in de Tweede Wereldoorlog in het Franse leger hebben gevochten. De achterban bestaat uit 400 families, www.france-syrie.com.

De website www.lasyrie.fr is opgezet door de Groupe d'Amitié France-Syrie in het Franse parlement.

België

. De vereniging Hêvî vertegenwoordigt alle Syrische Koerdische organisaties in België.
. In Brussel woont en werkt sinds 1993 de Syrisch-Koerdische expressionistische schilder en vluchteling Rehîmo.

Duitsland

Volgens het Statistisches Bundesamt woonden er eind 2006 bijna 30.000 Syriërs in Duitsland. Er zijn ook veel Syrische organisaties en activisten. Voorbeelden hiervan zijn:
. De Stichting YASA in Bonn (stichting voor Syrische Advocaten in Duitsland), die bij de VN een zaak heeft aangespannen tegen Syrië;
. De Syrisch-Koerdische Stichting in Berlijn,
. Föderation der Syrisch-Aramäischen Vereine in Deutschland (www.oromoye.de)
. Het Deutsch-Syrisches Kultur und Medienzentrum in Keulen.
. De website www.syria-germany.de is van het Bundesverband der Syrer in Deutschland, een in 2002 opgericht verbond van Duits-Syrische culturele verenigingen die actief zijn in de Duitse deelstaten.
. Een belangrijke Syrische intellectueel is professor Bassam Tibi. Hij is hoogleraar Internationale Betrekkingen aan de Universiteit van Göttingen.

Verenigd Koninkrijk

. Syrian Human Rights Committee (SHRC, Londen), een organisatie die voorlichting geeft over de mensenrechtenschendingen in Syrië. De organisatie heeft een sterke moslimachterban. President is Walid Saffour, www.shrc.org.uk.
. Syrische Moslimbroederschap (www.ikhwansyria.com). Leider in ballingschap is Ali Sadreddin al-Bayanouni. De broederschap heeft in maart 2006 samen met 25 andere Syrische organisaties en individuen, allen in ballingschap, tijdens een bijeenkomst in Brussel het National Salvation Front opgericht. De officiële site van het NSF is www.savesyria.org. Naast Bayanouni zijn de belangrijkste mensen binnen het front: Abdel-Halim Khaddam, de voormalige vice-president van Syrië van 1984-2005, Husam Al-Dairi, de in Washington wonende leider van de Syrian Liberal National Democratic Party, de Koerdische leider Salah Badreddin en Ammar Abdulhamid, een dissident die het Tharwa project heeft opgezet, een mensenrechtensite over de Arabische wereld (<http://tharwacommunity.typepad.com>). Hij houdt een blog bij onder de naam Amarji (www.tharwacommunity.org/amarji).

. Syrian Arab Association, een Syrische gemeenschapsorganisatie die gezellige ontmoetingsavonden organiseert en serieuze lezingen. De organisatie runt ook een Syrische lagere school. www.syriauk.com

. British Syrian Society, een organisatie met kantoren in Londen en Damascus die zich inzet voor zakelijke, culturele en politieke relaties tussen de twee landen. De organisatie is in 2003 opgericht en probeert ook de banden van de Syrische gemeenschap in het Verenigd Koninkrijk met de Britse bevolking te verbeteren, www.britishsyriansociety.org .

Zweden

. Faraj Beraqdar is professor en dichter, lid van de Communistische Arbeidersliga en zat tussen 1987 en 2000 gevangen in Syrië. Hij is ook erg bekend in Nederland, hij doceerde een jaar aan de Universiteit van Leiden. Momenteel woont Beraqdar in Zweden.

. De Syriër Naser Al-Ghazali is directeur van het Damascus Center for Theoretical and Civil Rights Studies, www.dctcrs.org (Arabisch) en www.mokarabat.com (Engels). Er zijn nauwe banden met de Syriër Haytham Manna van de Arab Commission for Human Rights in Parijs.

Verenigde Staten

Volgens een onderzoek naar Arabische activisten in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk (www.arab-communities.org) woonden er in 2000 in de VS bijna 1,2 miljoen personen van Arabische afkomst, d.w.z. met minimaal één ouder die in de Arabische wereld geboren is. Het onderzoek noemt een aantal van 55.000 Syriërs in de VS, maar dit betreft alleen Syriërs die zelf in Syrië geboren zijn. In Brooklyn (New York) en Deal (New Jersey) wonen meer dan 10.000 Syrische Joden. In Rhode Island, tussen New York en Boston, woont ook een grote Syrische gemeenschap.

Een Amerikaanse zakenman van Syrische afkomst, George Ajjan, begon het Syriapol project op de website <http://syria.ajjan.com>. Syriërs worden gevraagd mee te doen aan een enquête over de politieke toekomst van Syrië. De resultaten worden bij voldoende reacties gepubliceerd. Tony Badran, een academicus in New York van Libanees-Syrische afkomst, onderhoudt het Syrian Opposition Portal (<http://opensyria.org>), een website die alle Syrische oppositiegroepen de ruimte biedt om informatie te publiceren. In de VS (Washington DC) heeft de Syrisch-Amerikaanse zakenman Farid Ghadry in 2001 de Reform Party of Syria opgericht (www.reformsyria.org). Deze liberale partij is ook grondlegger van een coalitie van negen Syrische oppositiepartijen die in november 2003 is opgericht: de Syrian Democratic Coalition SDC. Dit is een van de twee grote oppositieblokken tegen het Syrische regime, n.l. het liberale, vrijemarktgeöriënteerde blok. De andere stroming is het National Salvation Front waar o.a. de Syrische Moslimbroederschap aan deelneemt (zie hierboven bij Verenigd Koninkrijk, Moslimbroederschap).

De Tunesische gemeenschap in Nederland

Bron: university of Texas

Historische achtergronden van de Tunesische gemeenschap in Nederland

De meeste Tunesiërs zijn hier in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw komen wonen. Nederland heeft in 1970 een overeenkomst met de Tunesische regering getekend om

rond drieduizend Tunesische arbeiders naar Nederland te laten migreren om hier vooral in de industrie en de bouw te komen werken.

Vanaf 1975 is de komst van gastarbeiders grotendeels gestopt, maar dat was niet het geval met de migratie van Tunesiërs naar Nederland. Vanaf 1975 kunnen we de volgende fasen onderscheiden:

1. In het kader van de Wet Machtiging tot Voorlopig Verblijf (MVV) hebben Tunesiërs hun vrouwen en kinderen naar Nederland gehaald. Veel kinderen van Tunesische ouders zijn hier geboren en zij vormen samen met de kinderen die jong naar Nederland geëmigreerd zijn de zogeheten tweede generatie.
2. Veel jonge Tunesiërs zijn met Nederlandse vrouwen getrouwd en naar Nederland gekomen. Dit fenomeen is begin jaren tachtig begonnen en heeft zich in de jaren negentig voortgezet. De verschillende crises in de Tunesische economie hebben zeker invloed gehad op de droom van Tunesische jongeren om in Europa een nieuw leven te beginnen. Daarom zijn veel Tunesische migranten hier als illegalen gekomen en hebben later een legale status gekregen.
3. Er zijn ongeveer tweehonderd politieke vluchtelingen in Nederland, leden van An-Nahdha (Wedergeboorte), een islamitische partij die nooit erkend is door de Tunesische regering maar in 1991 zelfs definitief verboden werd. Zij zijn hier begin jaren negentig gekomen en wonen in Den Haag.

Op 31 december 2006 woonden er volgens het CBS 8.129 Tunesiërs in Nederland. Meestal in de grote steden Den Haag, Amsterdam, Rotterdam en Utrecht, maar ook in de provincies Limburg en Brabant waar veel Tunesische gastarbeiders hebben gewerkt in fabrieken in Weert, Roermond, Maastricht en Geleen.

Tabel 3: Tunesiërs in Nederland

Tunesische gemeenschap in Nederland (naar herkomst)	Bevolking op 1 januari	Bevolking op 31 december
1996	5798	5901
1997	5901	6141
1998	6141	6388
1999	6388	6596
2000	6596	6908
2001	6908	7204
2002	7204	7437
2003	7437	7680
2004	7680	7876
2005	7876	8031
2006	8031	8129

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen 2007-10-12

Tunesische organisaties in Nederland

De Tunesiërs in Nederland hebben een lage organisatiegraad. Op dit moment kent Nederland slechts een klein aantal Tunesische organisaties.

Stichting het Tunesische Forum in Nederland

Het Tunesisch Forum in Nederland is in 1999 opgericht met het doel de belangen van de in Nederland wonende Tunesisch-Arabische gemeenschap in de ruimste zin van het woord te behartigen. De forumleden willen een cultuur van mensenrechten, tolerantie en democratie binnen deze gemeenschap stimuleren en culturele uitwisseling met de Nederlandse gemeenschap mogelijk maken. Het Tunesisch Forum is een bekende organisatie in Rotterdam en omgeving, met name onder de allochtone bevolking. Het organiseert festivals, ontmoetingsbijeenkomsten en discussieavonden over actuele vraagstukken met bekende

schrijvers, denkers en parlementariërs. Het bestuur van de stichting bestaat uit vrijwilligers van Tunesisch-Arabisch afkomst. Er is een goede samenwerking met Marokkaanse, Iraakse en Palestijnse organisaties in Nederland. Leidende figuren uit deze gemeenschappen stonden aan de wieg van het Arab Film Festival.

Contactgegevens: Dhr. Khaled Chouket, www.tunesischforum.nl.

Werkgroep Tunesië Vrij

De werkgroep 'Tunesië Vrij' is eind 2004 door Tunesiërs in Nederland opgericht. Haar eerste activiteit was een bijeenkomst in Utrecht, samen met Vluchtelingenwerk Nederland. In 2005 organiseerde de werkgroep een aantal demonstraties voor de Tunesische ambassade, waarbij onder andere grote foto's van slachtoffers van het regime werden getoond. Er zijn ook petitie's aangeboden aan Nederlandse parlementariërs. Een andere, zeer originele actie vorm was de 'online demonstratie' op www.yezzi.org (yezzi betekent 'genoeg' in het Tunesisch) waarop Tunesiërs en sympathisanten een eigen foto konden plaatsen met een protestboodschap aan het Tunesische regime. Op de website wordt uitgelegd dat veel mensen zichzelf onherkenbaar in beeld hebben gebracht om repercussies te voorkomen. De Tunesische autoriteiten wisten de website binnen een dag te blokkeren, waardoor hij in Tunesië zelf niet kan worden geraadpleegd.

De werkgroep Tunesië Vrij heeft ook contacten onderhouden met de Nederlandse stichting Advocaten voor Advocaten (www.advocatenvooradvocaten.nl), een organisatie die zich heeft ingezet voor collega's die door het Tunesische regime bedreigd worden of gevangengezet zijn. De laatste jaren trok de zaak van de Tunesische advocaat Mohammed Abbou veel aandacht. Hij is op 25 juli 2007, samen met 20 andere gevangenen, vrijgelaten. De werkgroep Tunesië Vrij organiseert momenteel weinig activiteiten.

Contactpersoon: Mbarek Sghaier, msghaier@planet.nl;

An-Nahdha

Begin jaren negentig is een groep politieke vluchtelingen vanuit Tunesië naar Nederland gekomen. Zij waren lid van de An-Nahdha partij (Wedergeboorte), een islamitische partij die sinds 1991 in Tunesië verboden is. De gemeenschap woont in Den Haag en heeft inmiddels een omvang van tweehonderd personen. Rashid Al-Ghannoushi, de leider van de beweging, woont in Londen. De Nederlander Arend Jan Termeulen heeft een proefschrift over hem geschreven. Hij is verbonden aan de Universiteit van Nijmegen, afdeling Talen en Culturen van het Midden-Oosten (TCMO). In steden als Brussel, Parijs en Londen organiseert An-Nahdha af en toe demonstraties. In Nederland was de beweging actief binnen de werkgroep Tunesië Vrij.

An-Nahdha is in principe de grootste en krachtigste oppositiebeweging van Tunesië. Net als de Syrische Moslimbroederschap heeft het een beleid van politiek pluralisme. Ongeveer honderd leden van an-Nahdha zitten nog steeds in Tunesië in de gevangenis, naar verluidt in slechte gezondheid als gevolg van martelingen en barre omstandigheden in de gevangenis⁶.

Contactpersoon : Mohsen Zemzemi, mzemzemi@hotmail.com.

Tunesische Vereniging Haarlem

Deze vereniging organiseert culturele, sportieve en op integratie gerichte activiteiten voor Tunesiërs in Haarlem en omgeving. De vereniging is te bereiken via het Mondiaal Centrum Haarlem, www.mondiaalcentrumhaarlem.nl. Een profiel van de organisatie is te raadplegen op www.multicultureelhaarlem.nl.

Contactpersoon: Voorzitter Wadii Sahli, wadii_s@hotmail.com.

Tunesische verenigingen in Den Haag

De Tunesische Vereniging is vooral een sociaal netwerk en staat op goede voet met de Tunesische ambassade. In Den Haag zijn ook de Vereniging van Tunesische Ouders gevestigd en de Stichting Associatie Tunesische Moeders (de laatste in Voorburg).

---

⁶ Amnesty International, Jaarboek Tunesië 2007

Tunesië Forum

Het Tunesië Forum is een internet discussieforum dat is opgezet voor en door Tunesië liefhebbers, <http://tunesie.yourbb.nl>. Het forum is opgericht door drie personen onder wie Pitty, een Tunesische vrouw die in Nederland woont. Zij onderhoudt ook een eigen Tunesië weblog, <http://pittie.web-log.nl>.

Tunesische intellectuelen en professionals in Nederland

- . Nasreddin Djebbi, bureauredacteur Nederlandse Islamitische Omroep (NMO), in 1998 als politiek vluchteling naar Nederland gekomen, was actief in de An-Nahdha beweging en in de werkgroep Tunesië Vrij.
- . Tarek Mastouri, jurist, International Criminal Court.
- . Belkacem Naas, voorzitter Stichting Islamitisch Voortgezet Onderwijs Ibn Ghaldoun, een islamitische scholengemeenschap in Rotterdam, www.ibnghaldoun.nl.
- . Moncef Slimi, een ondernemer van Tunesische afkomst.
- . Sami Ben Gharbia, Delft. In 1998 naar Nederland gekomen als politiek vluchteling. Hij is schrijver, initiator en webmaster van verschillende Tunesische websites en blogs: www.kitab.nl, www.nawaat.org; www.yezzi.org. Hij is 'advocacy director' van Global Voices Online, een organisatie die opkomt voor vrijheid van meningsuiting van bloggers, www.globalvoicesonline.org.
- . Khaled Chouket, voorzitter Tunesisch Forum in Nederland, directeur Arab Film Festival en directeur filmproductiebedrijf Zine Zoom Productions, www.arabfilmfestival.nl.
- . Mevrouw Kaouthar Darmoni, docent Media en Cultuur, Universiteit van Amsterdam, tevens bekend als lerares buikdansen.
- . Ben Benothman, Tolk- en Vertaalbureau Benothman, tevens cateraar, www.benothman.nl.
- . Amara Ben Ahmed, Tunesische vereniging voor zakenmannen.
- . Munir Lahzami, redactielid Zemzem, tijdschrift over het Midden-Oosten, Noord-Afrika en islam, www.zemzem.org.

De Tunesische gemeenschap in Europa en mondiaal

België

In 1999 woonden er volgens een rapport van de Belgische Senaat 10.000 Tunesiërs in België. Net als in Nederland zijn arbeidsmigratie (onder andere voor werk in de kolenmijnen) en gezinshereniging de belangrijkste oorzaken van de groei van de Tunesische gemeenschap in België geweest. In Gent bevinden zich de Belgische Tunesische Solidariteit en de Tunesische Vriendenkring, beiden Tunesische organisaties die zich inzetten voor de integratie van Tunesiërs in de Gentse gemeenschap. Een bekende intellectueel in Gent is Sami Zemni, Centrum voor Islam in Europa, Universiteit van Gent. Chokri Ben Chikha is een Tunesische theatermaker uit Gent die veel ophef veroorzaakte onder katholiek België met het theaterstuk Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen. Op het affiche had hij de Maagd Maria met ontblote borsten afgebeeld. Selma Benkhelifa is een Belgische advocate van Tunesische afkomst. Ze is lid van het Progress Lawyers Network (www.progresslaw.net), een verband van progressieve advocaten uit Brussel, Gent en Antwerpen. Benkhelifa zet zich in voor de rechten van asielzoekers.

Op 7 september 2007 ondertekende een flink aantal Tunesische organisaties uit België, Italië, Frankrijk en Tunesië een verklaring, waarin opgeroepen wordt tot vrijlating van zeven Tunesische vissers uit de Italiaanse gevangenis. De vissers waren opgepakt omdat zij volgens de Italiaanse autoriteiten 44 Afrikaanse vluchtelingen illegaal naar Europa wilden brengen. De Tunesische organisaties uit België waren: Association des Cadres et Hommes d'affaires Tunisiens du Benelux, Association des Hommes d'Affaires Tunisiens Résidants en Europe, Association des Parents d'élèves Tunisiens en Belgique, Centre Euro-Tunisien d'Affaires (Brussel), Association Tunisienne des Mères, Association Tunisienne des Nouvelles Générations, Union Nationale des Femmes Tunisiennes (Brussel en Luik), Association des Etudiants Tunisiens (Luik) en Amicale des Tunisiens (Luik, Brussel, Charleroi).

Frankrijk

Volgens het Franse Institut National d'Études Démographiques (www.ined.fr) woonden er op 1 januari 2005 222.000 Tunesiërs in Frankrijk. Er zijn veel Tunesische organisaties. Hier volgt een overzicht.

. L'Alliance Maghrébine pour la Démocratie (AMD). Een platform van Tunesiërs, Algerijnen, Marokkanen en Libiërs in Frankrijk, dat zich inzet voor democratie en ontwikkeling in de Maghreb. Voorzitter is de Tunesiër Omar S'habou, www.amd-maghreb.org. De Nederlandse Tunesiër Khaled Chouket is er bestuurslid externe relaties.

. Comité pour le Respect des Libertés et des Droits de l'Homme en Tunisie (CRLDHT)
Contactpersoon: Kamel Jendoubi, www.crldht.org.

. Fédération de Tunisiens pour une citoyenneté des 2 Rives, Mohieddine Cherbib.

. El Hiwar Attounsi TV (dialoog-tv) is een Tunesische oppositiezender die tot oktober 2006 vanuit Parijs satelietuitzendingen verzorgde. Sindsdien maken directeur Tahar Ben Hassine en zijn medewerkers interviews en reportages in Tunesië zelf. Omdat hij in Tunesië geen uitzendvergunning krijgt, verstuurt hij ze per internet naar de Italiaanse satelietzender Arcoiris, die er elke dag een uur Tunesisch nieuws van samenstelt. Voorbeelden van reportages van Hiwar TV zijn te zien op www.dailymotion.com/tunisiेतunisie.

. Association des Tunisiens des Grandes Ecoles, een vereniging van 2800 Tunesische oudstudenten van Franse ingenieurs- en handelsopleidingen, www.atuge.org.

Op 7 september 2007 ondertekende een flink aantal Tunesische organisaties uit Frankrijk, Italië, België en Tunesië een verklaring, waarin opgeroepen wordt tot vrijlating van zeven Tunesische vissers uit de Italiaanse gevangenis. De vissers waren opgepakt omdat zij volgens de Italiaanse autoriteiten 44 Afrikaanse vluchtelingen illegaal naar Europa wilden brengen. De Tunesische organisaties uit Frankrijk zijn: Rassemblement des Tunisiens en France (RTF), Cercle des Journalistes Euro-Tunisiens, Association des Juifs de Tunisie en France, Association des Femmes du Rassemblement des Tunisiens en France, Association des Commerçants Tunisiens en France, Association Tunisienne Parents Nouvelle Génération en France, Association des Scouts Tunisiens en France, Association Franco-Tunisienne de Seine - Saint-Denis, Association des Tunisiens de Cergy, Association de l'Amitié Franco-Tunisienne en Seine - Saint-Denis, Association Amitié Franco-Tunisienne – Lyon.

Een bekende Franse modeontwerper van Tunesische afkomst is Hedi Slimane
www.hedislimane.com .

Engeland

In Engeland hebben zich de volgende Tunesische organisaties gevestigd:

. An-Nahdha, de verbannen islamitische oppositiepartij van Tunesië. Contactpersoon: President Rashid Al-Ghannoushi.

. Al Mustaqila TV, een Tunesische oppositiezender in Londen. Directeur is Mohammed El Hacimi-Hamdi.

Duitsland

Volgens het Statistisches Bundesamt woonden er eind 2006 ruim 23.000 Tunesiërs in Duitsland. In 2007 werd in Duitsland gevierd dat er vijftig jaar diplomatieke betrekkingen met Tunesië zijn. De Deutsch-Tunesische Gesellschaft, een vereniging met afdelingen in de verschillende Duitse deelstaten, zet zich sinds 1959 in voor de culturele betrekkingen en vriendschapsbanden tussen de twee landen, www.deutsch-tunesische-gesellschaft.de. Een aantal afdelingen wordt geleid door Tunesiërs. De organisatie geeft de Deutsch-Tunesische Rundschau uit. In verscheidene andere Duitse steden zijn Tunesische culturele of studentenverenigingen gevestigd. In Berlijn, Leipzig, Frankfurt en Essen bevinden zich respectievelijk de Tunesische Vereinigung (TV), de Deutsch-Tunesischer Kulturverein Hannibal, de Tunesischer Kulturverein en de Deutsch-Tunesischer Verein für Familien und Kultur. In München en Karlsruhe zitten Tunesische organisaties voor studenten en academici, respectievelijk de Tunesische Akademiker Gesellschaft, www.tag-munich.de, en de Tunesische Wissenschaftliche Gesellschaft, www.t-w-g.org .

De stad Köln heeft al vanaf het begin van de jaren negentig een stedenband met Tunis, de hoofdstad van Tunesië, www.stadt-koeln.de/europa/partnerschaften/artikel/00042/index.html. Regelmatig vinden er tussen deze steden uitwisselingen van jongeren, studenten en sporters

plaats. Een Tunesische mensenrechtensite in Duitsland is <http://tunezine.tu.funpic.de/news.php> .

Zwitserland

. Vérité-Action is een organisatie in Friburg, Zwitserland, die zich inzet voor de mensenrechten en de positie van gevangenen in Tunesië. Presidente is mevrouw Aissa Safwa. De organisatie is in 1997 opgericht door vluchtelingen, studenten, onderzoekers en politici en onderhoudt de Tunisia Watch-website: www.verite-action.org.

Italië

Op 7 september 2007 ondertekende een flink aantal Tunesische organisaties uit Italië, België, Frankrijk en Tunesië een verklaring waarin opgeroepen wordt tot vrijlating van zeven Tunesische vissers uit de Italiaanse gevangenis. De vissers waren opgepakt omdat zij volgens de Italiaanse autoriteiten 44 Afrikaanse vluchtelingen illegaal naar Europa wilden brengen. Het gaat om de volgende organisaties: Association d'Amitié Tuniso-Sicilienne, Association Tunisienne pour l'Ouverture Civilisationnelle, Club des Hommes d'Affaires Tunisiens en Sicile, Association Tunisienne des Mères à Palerme, Association Tunisienne des Mères à Mazzara Del Valo, Association Tunisienne des Mères à Agrigente, Section de l'Union Nationale de la Femme Tunisienne (UNFT) à Palerme, Section de l'UNFT à Catane, Association de la Nouvelle Génération de Mazzara Del Valo, Association des Etudiants Tunisiens en Sicile, Association Tunisienne pour la Famille à Palerme, Association Tunisienne pour la Famille à Mazzara Del Valo, Association des Tunisiens à Ragusa, Association d'Amitié Tunisie-Syracuse, Club des Jeunes Investisseurs Tunisiens à Ragusa, Association Culturelle des Tunisiens à Trapani, Association Culturelle Rome-Charthage (Rome), Association Culturelle Tanit (Rome), Il Colosseo Club Aprilia (Aprilia), Club Tawous (Rome), Association des Tunisiens à Frosinone, Association des Scouts Tunisiens (Rome), Association des Etudiants Tunisiens du Centre de l'Italie (Perugia), Association des Etudiants RCD (Rome), Association Tunisienne des Mères (Rome), Association des Tunisiens en Italie (Rome), Association des Tunisiens de Fabriano (Fabriano), Association des Tunisiens d'Abruzzo – Alessa (Pescara), Association Aouled Tounès (Monte Catini).

Zweden

Tunesische dissidenten in Zweden verzorgen de elektronische nieuwsbrief *Tunisnews* die duizenden Tunesiërs dagelijks ontvangen. De website www.tunisnews.net kan vanuit Tunesië niet worden geraadpleegd, maar de nieuwsbrief komt Tunesië wel binnen.

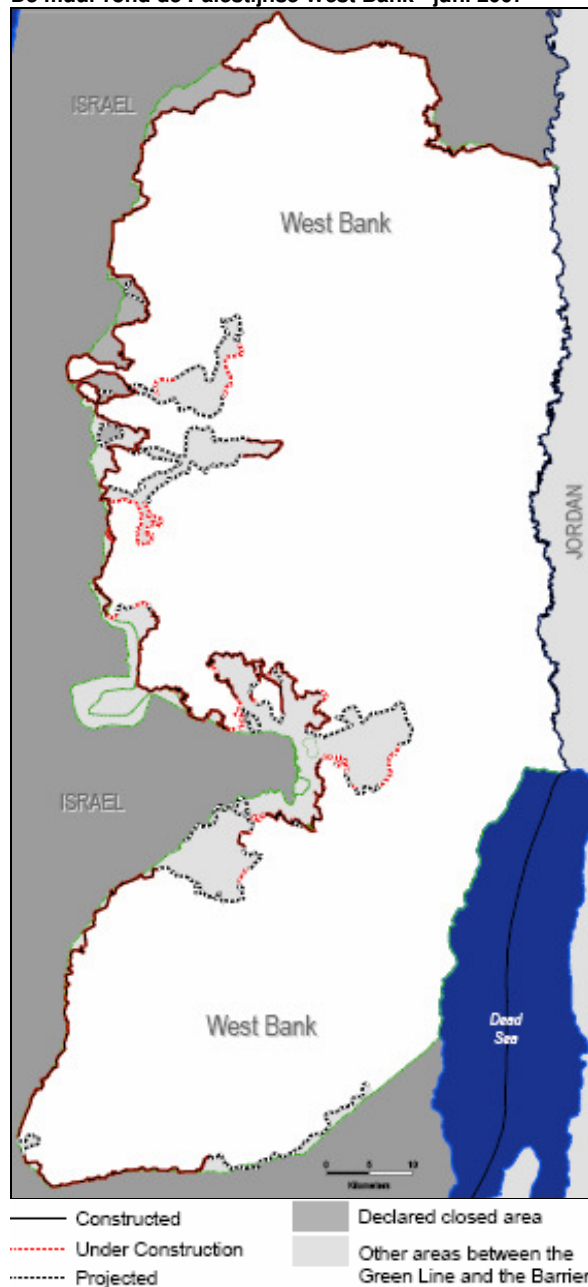
Tunesiërs in de Verenigde Staten

In de Verenigde Staten hebben de Tunesiërs in 1999 het Tunisian Community Centre opgericht, een netwerk van Tunesische organisaties door het gehele land. Een van de doelstellingen is een 'healthy acculturation' van de Tunesiërs in de Amerikaanse gemeenschap. Jaarlijks organiseert het netwerk een Tunisian American Day. www.tunisiancommunity.org .

De Palestijnse gemeenschap in Nederland

De muur rond de Palestijnse West Bank - juni 2007

Historische achtergronden van de Palestijnse gemeenschap in Nederland

De Palestijnen vormen wereldwijd een van de grootste en oudste vluchtelingengemeenschappen ter wereld. Meer dan vijf miljoen mensen bevinden zich in Latijns Amerika, de Verenigde Staten, Europa en de Arabisch sprekende landen in het Midden-Oosten, de Golfregio en Noord-Afrika.

De Palestijnse migratie naar Nederland begint in het jaar 1948 als tijdens de Joods-Arabische oorlog 750.000 Palestijnen uit Israël worden verdreven. Een klein aantal christelijke Palestijnen maakt van de kerkelijke netwerken gebruik om zich in Nederland te vestigen. Zo'n vijftien jaar later, in 1963, kwam een groep Palestijnen uit Nablus, een dorp op de Westelijke

Jordaanoever, naar Vlaardingen om in de margarinefabriek te werken. Door de Israëlich-Arabische oorlog in 1967 kon deze groep niet meer terugkeren naar de door Israël bezette Westoever. Deze Palestijnse gemeenschap in Vlaardingen is inmiddels aangegroeid tot 1500 personen en vormt de grootste concentratie Palestijnen in Nederland. In 1999 heeft Jennifer Barendrecht aan de Universiteit van Amsterdam een dissertatie geschreven over de Vlaardingse Palestijnen: *Net even anders: een antropologisch onderzoek naar Palestijnen in Vlaardingen*. De Palestijnse Abir Sarras publiceerde in 2004 een studie over de Palestijnen in Nederland: *Diasporas, Belonging and Political Involvement: Transnational Ties of the Palestinians in the Netherlands* (International School of Humanities and Social Science, Universiteit van Amsterdam). De journalist Frans Assenberg publiceerde in 2006 het boek *De Palestijnen in Vlaardingen*. Het boek is met ondersteuning van de gemeente Vlaardingen uitgegeven door De Historische Vereniging van Vlaardingen.

Vanaf het begin van de jaren zeventig hebben verschillende gebeurtenissen geleid tot meer Palestijnse migratie naar Nederland, onder andere de burgeroorlog en Israëliëse interventies in Libanon (1970-1990), de Eerste Palestijnse Intifada (december 1987-1993), de Golfoorlog en de navenante vlucht van Palestijnen uit Koeweit (1990-91), het Oslo-akkoord (1993) en de Tweede Intifada (vanaf september 2000). Daarnaast zijn er nog andere redenen voor migratie geweest: studie, werk of familiehereniging.

Er leven waarschijnlijk zo'n zeventuizend Palestijnen in Nederland, verdeeld over Vlaardingen (+/-1500), provincie Utrecht (+/-300) en vele andere steden en kleine dorpen in geheel Nederland. Deze cijfers worden genoemd door de Palestijnse gemeenschap zelf. De Nederlandse overheid heeft geen betrouwbare statistieken. De oorzaak hiervan is dat de Palestijnen geen eigen staat hebben en dat Palestina niet voorkomt op de landenlijst die Nederlandse gemeenten bij de registratie van hun inwoners hanteren. Dus accepteren gemeenten noch de Palestijnse nationaliteit, noch het geboorteland Palestina. Omdat Palestijnen worden geregistreerd als staatloos, met onbekende nationaliteit, of als personen afkomstig uit bepaalde landen in het Midden-Oosten, kunnen wel schattingen van het aantal Palestijnen in Nederland worden gemaakt. Maar elke schatting is onnauwkeurig. Cijfers over staatlozen in Nederland, waarvan waarschijnlijk minimaal de helft Palestijns is⁷, leiden tot de schatting dat er tussen 1995 en 2005 tussen de drie en vijfduizend staatloze Palestijnen in Nederland verbleven.

Tabel 4: Staatloze Palestijnen in Nederland

Aantal staatlozen, 1 januari 2005	Totaal	Palestinians (50%)
1995	9711	4856
1996	7924	3962
1997	6675	3338
1998	6282	3141
1999	8143	4072
2000	6902	3451
2001	7630	3815
2002	7560	3780
2003	8417	4209
2004	8315	4158
2005	6500	3250

Bron: CBS / kolom rechts eigen berekening

Aangezien niet alle Palestijnen geregistreerd zijn als staatloos, maar bijvoorbeeld afkomstig uit andere landen in het Midden-Oosten, ofwel inmiddels Nederlander zijn geworden, ligt het werkelijke aantal Palestijnen in Nederland hoger. In theorie is het mogelijk een preciezere berekening te maken van het aantal in Nederland verblijvende Palestijnen, want de

⁷ volgens een medewerker van Vluchtelingenwerk Nederland.

Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) heeft, als alles naar behoren functioneert, wel hun geboorteplaatsen vastgelegd. Als een persoon in een van de volgende drie categorieën valt, kan hij/zij als Palestijns worden aangemerkt: 1. geboren in een van de 500 dorpen in het huidige Israël, waar Palestijnen in 1948 en 1967 met geweld zijn verdreven, 2. geboren op de Westelijke Jordaanoever of in de Gazastrook, 3. geboren in een van de 59 Palestijnse vluchtelingenkampen in Syrië, Libanon, Jordanië en Egypte. Wellicht kan het CBS bewogen worden tot het ondernemen van dit arbeidsintensieve onderzoek.

Palestijnse organisaties in Nederland

Sinds eind jaren zestig zijn er steeds Palestijnse organisaties actief geweest in Nederland. De Palestijnse Vereniging was de eerste organisatie, in 1969 door de Vlaardingse Palestijnse gemeenschap opgericht. Deze vereniging richtte zich op het behoud van de Palestijnse identiteit en cultuur en op de integratie van Palestijnen in Nederland. Zij was tot 1973 erg actief, daarna volgde een stille periode, maar in 1980-1982 leefde zij op als reactie op de burgeroorlog en de Israëlische invasie in Libanon.

In 1983 vestigde de Palestinian Liberation Organization (PLO) een informatiekantoor in Den Haag. Dat werkte stimulerend op de Palestijnse gemeenschap. De structuur van het PLO-parlement volgend, ontstonden er de Algemene Palestijnse Arbeiders Vereniging, de Palestijnse Vrouwen Unie en de General Union of Palestine Students (GUPS), allen in Vlaardingen geregistreerd, die hun activiteiten nauw op elkaar afstemden. Sommige Palestijnen zijn zich vanaf het einde van de jaren tachtig actief gaan inzetten voor de dialoog met de Joodse gemeenschap.

Het Oslo-akkoord van 1993 maakte een einde aan de eensgezindheid binnen de Palestijnse verenigingen. Palestijnen reageerden verdeeld op dit politieke compromis, hetgeen tot 1998 verlamdend werkte op de verenigingsactiviteiten en op de relaties tussen de officiële Palestijnse vertegenwoordiger⁸ en de Palestijnse gemeenschap in Nederland.

De verslechterende situatie in de bezette Palestijnse gebieden tijdens de tweede helft van de jaren negentig en gedurende de Tweede Intifada (vanaf september 2000) leidden tot de oprichting van nieuwe organisaties van Palestijnen, soms ook samen met Nederlanders. In 1996 ontstond de Stichting Palestina Nederland, een organisatie van Palestijnen en Nederlanders met ambities op het niveau van de media en de politiek. De organisatie heeft een paar jaar gefunctioneerd. In 1998 werd de Palestijnse Gemeenschap Nederland opgericht, een vereniging die zich richtte tot alle Palestijnen in Nederland. In 2000 kwam daar de Palestijnse Raad bij, een stichting die zich inzet voor Palestijnse asielzoekers. De Tweede Intifada heeft de oprichting van een reeks andere organisaties gestimuleerd, zoals de dialooggroep Nederlandse Coalitie voor Vrede, de stichting Palestina Wageningen Contact, de Nederlands Arabische Stichting, Meeting the Enemy, en de Stichting Groningen-Jabalya. In 2005 hebben Palestijnse islamieten de organisatie Palestijns Platform voor Mensenrechten en Solidariteit (PPMS) opgericht.

In Nederland zijn binnen de Palestijnse gemeenschap meerdere organisaties actief. Zij werken de laatste jaren nauw samen en sluiten zich waar mogelijk aan bij activiteiten van organisaties als United Civilians for Peace, Een Ander Joods Geluid, IKV Pax Christi, Stop de Bezetting en het Nederlands Palestina Komitee.

Hier volgt een overzicht van Palestijnse organisaties:

. Palestijnse Gemeenschap Nederland (PGN). Deze organisatie is opgericht in 1998 met het doel alle Palestijnen in Nederland onder een paraplu te verenigen, www.palestijnse-gemeenschap.nl.

. Palestijnse Raad, opgericht in 2000. Belangrijkste activiteit is sociale en juridische ondersteuning bieden aan vluchtelingen die in Nederland asiel aanvragen. De organisatie is aangesloten bij Vluchtelingen Organisaties Nederland (VON), www.palestijnseraad.nl.

. De Palestijnse gemeenschap in Vlaardingen, opererend onder de naam Al Awda Netwerk Palestina Nederland. De organisatie is aangesloten bij de International Confederation for

---

⁸ Sinds 1994 is het PLO Information Office omgedoopt in Palestine General Delegation.

Right of Return, een netwerk dat zich inzet voor het recht voor Palestijnen om terug te keren naar hun oorspronkelijke woongebieden in Israël, i.albaz@euronet.nl.

- . Palestijns Platform voor Mensenrechten en Solidariteit (PPMS). Deze organisatie is in 2005 opgericht door Palestijnen in de regio Rotterdam. Een bekende consultant van de organisatie is Mohammed Cheppih, www.ppmsholland.nl.
- . Stichting Palestijnse Islamieten Nederland (SPIN). De stichting is opgericht door Mohammed Abuleil, een bekende Palestijn uit Rotterdam, en heeft met steun van Nederlandse ontwikkelingsorganisaties enkele projecten in Palestijnse vluchtelingkampen in Libanon en Syrië uitgevoerd. Hij is ook een van de oprichters van het Arab Film Festival.
- . Nederlands Arabische Stichting (NAS), organiseert in de regio Leiden bijeenkomsten over thema's die belangrijk zijn voor migranten en de Arabische gemeenschap.
- . Musical Intifada, een website van de chirurg en muzikant Tariq Shadid die nieuws en informatie brengt over de Palestijnse strijd. Shadid zet muziek om mensen bewust te maken van de Israëlische bezetting van de Palestijnse gebieden, www.docjazz.com.

Palestijnse intellectuelen en professionals in Nederland

Er zijn nogal wat hoogopgeleide Palestijnen in Nederland die niet binnen de Palestijnse organisaties actief zijn. Sommigen zijn in het verleden wel actief geweest, maar nu niet meer. Anderen zetten zich als medewerker van een Nederlandse organisatie in voor de Palestijnse zaak of concentreren zich op hun eigen carrière. Er is inmiddels een tweede generatie Palestijnen die uitstekend geïntegreerd is in de Nederlandse maatschappij. Ze zijn minder actief in de Palestijnse organisaties omdat die beheerst worden door de eerste generatie Palestijnse immigranten. De onderlinge onenigheden binnen de eerste generatie Palestijnen hebben de latere generaties huiverig gemaakt om zich aan te sluiten bij de Palestijnse organisaties. Aan de andere kant staan jongeren soms onder druk van hun ouders om terughoudend te zijn in hun activisme. Daar zijn twee redenen voor. Het kan de loopbaan schaden in een land waar nog veel sympathie voor Israël bestaat. Ook zou Israël reisbeperkingen kunnen opleggen aan openlijk actieve Nederlandse Palestijnen.

Bekende Palestijnen in Nederland zijn:

- . Hani Abu Assad: cineast, maker van onder andere *Rana's Wedding* (2002) en *Paradise Now* (2005).
- . Ramsey Nasr: dichter, publiceerde o.a. de poëziebundels *27 Gedichten & Geen Lied* (2000) en *Onhandig Bloesemend* (2004). Hij is tevens acteur en toneelschrijver.
- . Radi Suudi: bekend als commentator op tv over de Palestijnse kwestie. Hij werkt voor Jaffar Consultancy, een bureau dat actief is op het gebied van interculturele training en communicatie, www.jaffar.nl.

Er zijn ook succesvolle Palestijnse ondernemers in Nederland:

- . Joseph Dafesh is eigenaar van Zinatra BV in Bolsward, een fabriek die papierrollen maakt voor elektronische apparaten als faxen en kassa's, www.zinatra.nl.
- . Avo Kaplanian is mede-eigenaar van het American Book Centre in Amsterdam en Den Haag, www.abc.nl. Hij was vroeger met de Palestijn Nabil Sahhar actief in de Joods-Palestijnse Dialoog.

Andere intellectuelen van Palestijnse afkomst in Nederland zijn onder andere:

- . Prof. John Nawas, hoofddocent Nabije Oosten Studies, Katholieke Universiteit Leuven.
- . Prof. Wasif Shadid, hoogleraar Interculturele Communicatie, Universiteit van Leiden.
- . Ameen Abu Hannah, adjunctdirecteur van het departement van Medische Informatica, Amsterdam Medisch Centrum, Universiteit van Amsterdam.
- . Sliman Abu Amara, Instituut voor Milieuvraagstukken, Vrije Universiteit Amsterdam.
- . Mevrouw Leila Jordens-Cotran, werkzaam bij de Dienst Persoonsgegevens in Amsterdam, auteur van *Nieuw Marokkaans familierecht en Nederlands IPR*, SDU Uitgevers, 2007.
- . Arjan El Fassed en Imad Sabi, beiden werkzaam bij OxfamNovib. El Fassed is een van de drijvende krachten achter www.electronicintifada.net
- . Mevrouw Ghada Zeidan, coördinator van United Civilians for Peace, www.unitedcivilians.nl.
- . Yousef Ahmed, Amnesty International, www.amnesty.nl.
- . Fadi Hirzalla, promovendus Centrum voor Populaire Cultuur, Universiteit van Amsterdam.

- . Mevrouw Nahda Younis Shehada, docent Gender, Cultuur en Ontwikkeling op het Institute of Social Studies in Den Haag, www.iss.nl .
- . Mevrouw Abir Sarras, werkzaam bij de Arabische afdeling van Radio Nederland Wereldomroep, www.wereldomroep.nl.

De volgende Palestijnen spelen een belangrijke rol bij Nederlandse organisaties die zich specifiek op de Palestijnse gebieden richten:

- . Nabil Sahhar: Stichting Vrede voor Palestina (Deventer), ondersteunt de Hope Flower school in de Palestijnse plaats Al Khader, www.stichtingvredevoorpalestina.nl. Sahhar was ook zeer actief in de Joods-Palestijnse Dialoog in Nederland.
- . Amin Aref: Stichting Palestina Wageningen-contact, een organisatie die zich richt op bewustmaking en voorlichting over de Israëliisch-Palestijnse kwestie, vba@worldonline.nl. Aref is ook een van de ontwerpers van de cursus Arabisch van de Leidse Onderwijsinstellingen (LOI).
- . Imad El Kaka: Meeting the Enemy, organiseert informele bijeenkomsten, zoals picknicks, met Palestijnen en Israëli's, om het onderlinge begrip te vergroten, www.meetingtheenemy.nl
- . Salim Rabbani: Luftia Rabbani Foundation, een stichting die de Arabisch-Europese dialoog bevordert via culturele en educatieve uitwisselingsprogramma's, www.rabbanifoundation.org. Zijn broer Mouin Rabbani werkt bij de International Crisis Group in Amman (Jordanië). Zijn vader, inmiddels overleden, was de ambassadeur van Koeweit in Nederland die naam maakte tijdens de oliecrisis in het begin van de jaren zeventig.
- . Mevrouw Leila Jordens-Cotran: Stichting Groningen-Jabalya, stedenband tussen Groningen en de Palestijnse plaats Jabalya, www.groningen-jabalya.com. Tevens expert in het Marokkaanse familierecht.
- . Verscheidene Palestijnen zijn actief bij het Nederlands Palestina Komitee (www.palestina-komitee.nl) en het Palestina Komitee Rotterdam (www.rotterdamvoorpalestina.nl) .
- . Er zijn ook Palestijnen actief in stichtingen die vanuit islamitische solidariteit met de Palestijnen allerlei kleine humanitaire projecten in Palestina ondersteunen. Dat zijn onder meer: Stichting Al Israa, (www.israa.nl), Jerusalem Foundation (www.jerusalemnet.nl), Islamic Relief (www.islamic-relief.nl) en de Stichting Al Aqsa Nederland. De laatstgenoemde organisatie is in 2003 door de EU op de lijst van terroristische organisaties gezet omdat ze steun zou geven aan organisaties die gelieerd zijn aan Hamas. Er is grote twijfel gerezen of dit terecht was, aangezien het Europees Hof van Justitie in juli 2007 heeft uitgesproken dat een en ander gebeurd is zonder de juiste juridische onderbouwing.

Contacten van Palestijnse organisaties in Palestina

Palestijnse organisaties houden zich vooral bezig met kleinschalige projecten, dit zijn zowel humanitaire projecten in de bezette gebieden als solidariteitsactiviteiten in Nederland. Vaak is er sprake van het versturen van hulpgoederen naar Palestijnse vluchtelingenkampen, zoals medische apparatuur, een transportbus, naaimachines of kleding. In het grootste vluchtelingenkamp in Syrië is een internetcafé voor vrouwen ingericht. De Palestijnse organisaties geven ook steun aan kinderen die wees zijn geworden en aan gehandicapten. De projecten worden gefinancierd met subsidies, fondswervingsacties of de verkoop van Palestijnse producten, zoals olijfolie en zeep.

Een bekende activiteit van de Palestijnen in Nederland is de Dag van het Land. Elk jaar herdenkt de gemeenschap op 30 maart in Vlaardingingen de zes Palestijnen die in 1976 omkwamen tijdens een protest tegen de Israëliische confiscatie van Arabisch land in Sakhnin.

De Palestijnse gemeenschap in Europa en Mondiaal

De Palestijnse gemeenschap is sinds 1948 uitgegroeid tot de grootste vluchtelingen-gemeenschap van de wereld. In het genoemde jaar zijn 750.000 Palestijnen verdreven uit het gebied dat tegenwoordig Israël heet. In 1967 zijn nog eens 300.000 Palestijnen door Israël verjaagd. Met name deze twee vluchtelinggolven vormen de basis van de huidige Palestijnse vluchtelingengemeenschap van ruim 5 miljoen mensen. Volgens een rapport van het Palestijnse bureau voor de statistiek (www.pcbs.org) woonden er eind 2005 3,8 miljoen Palestijnen in de Palestijnse gebieden en 1,1 miljoen in Israël. De organisatie schat dat buiten

deze gebieden 5,2 miljoen Palestijnen wonen, waarvan 4,6 miljoen in andere Arabische landen en 0,6 miljoen in de rest van de wereld (vooral Europa, VS en Latijns Amerika).

Duitsland

Het aantal Palestijnen in Duitsland wordt door de Palestijnse ambassade in Berlijn geschat op 125.000 personen. Hiervan zouden er ongeveer 30.000 in Berlijn leven en de rest in grote Duitse steden als Frankfurt, Hamburg, München, Düsseldorf en Bonn.

In Duitsland wonen vooral laagopgeleide Palestijnen die in de jaren zeventig en tachtig via Oost-Berlijn naar Duitsland zijn gekomen. Zij kwamen uit de verschillende Palestijnse vluchtelingkampen in Libanon en zijn gevlucht voor de burgeroorlog (1975), de Israëlische invasies (1976 en 1982) en de massamoorden op Palestijnen in Tal Al Za'tar (1976) en Sabra en Shatilla (1982). In Berlijn concentreren de Palestijnse organisaties zich de laatste jaren vooral op het oplossen van sociale problemen, zoals ontspoorde Palestijnse jeugd, huiselijk geweld, analfabetisme, sociaal isolement en radicalisering. De problemen zijn vergelijkbaar met die van de Marokkaanse jeugd in Nederland. Palestijnen in Duitsland noemen Berlijn het grootste Palestijnse vluchtelingenkamp buiten het Midden-Oosten.

De Palestijnse gemeenschap in Duitsland organiseert ook politieke activiteiten, maar men moet opboksen tegen een sterke Israël-lobby en een groot schuldbewustzijn bij Duitsers over de Holocaust. Er is in Duitsland een grens aan de hoeveelheid kritiek die men op Israël kan uitoefenen.

De belangrijkste Palestijnse organisaties in Duitsland zijn:

- . Palästinensische Gemeinde Deutschland. Deze organisatie bestaat sinds 1996 en heeft het karakter van een netwerk dat zich uitstrekt over de grote Duitse steden, www.falestin.de.
- . Karame Youth Club (Berlijn). Deze Palestijnse organisatie zet zich in voor Palestijnse en Arabische jongeren en heeft ook een voetbalteam FC Karame, www.karame.de.
- . Al Dar Arabischer Frauenverein (Berlijn) www.al-dar.de.
- . Palestine Club (Berlijn), organiseert activiteiten op het gebied van sport en theater.
- . Al Hulleh Association (Berlijn) organiseert sociale, culturele en sportieve activiteiten.
- . Burj El Shamali Foundation, ondersteunt vluchtelingen uit de plaats Al Lubia, die in 1948 verdreven werden.
- . Deutsch-Palästinensischer Frauenverein (Hamburg en Bonn), www.dpfv.org.
- . In de Deutsch-Palästinensische Gemeinschaft werken Palestijnen en Duitsers samen aan campagnes voor een eigen Palestijnse staat, www.dpg-netz.de

Engeland

Het aantal Palestijnen in Engeland wordt door de Palestijnse gemeenschap geschat op 30.000 en hiervan zouden er 15.000 in Londen wonen. De publieke zichtbaarheid van de Palestijnse gemeenschap is beperkt. Liever dan zich op demonstraties en politieke profilering te concentreren, die in het verleden slechts een beperkt resultaat opleverden, houdt de gemeenschap zich bezig met kleinschalige, haalbare activiteiten om het imago van de Palestijnen te verbeteren. In Londen richt de Palestijnse organisatie APC zich op de ontwikkeling van een Palestijnse school, een Palestijns dansprogramma voor Britse scholen en een vredesfietstocht (Peace Cycle) naar Palestina. Net als in Duitsland valt het de Palestijnse organisaties moeilijk om tegenwicht te bieden tegen de sterke pro-Israël-lobby. Eén van de meest succesvolle Palestijnen die wel veel impact heeft op de Britse media is Sharif Nashashibi. Hij richtte in september 2000 Arab Media Watch op. Deze organisatie behaalt successen met het aan de kaak stellen van ongebalanceerde berichtgeving over het Midden-Oosten. Ook Palestijnse intellectuelen als Khaled Hroub (directeur van het Cambridge Arab Media project en auteur van *Hamas - A Beginners Guide*), Azzam Tamimi (oprichter van het Institute of Islamic Political Thought), mevrouw Ghada Karmi (onderzoekster aan het Institute of Arab and Islamic Studies van de universiteit van Exeter, en auteur van *In search of Fatima: A Palestinian Story*) en mevrouw Karma Nabulsi (directeur van het Civitas onderzoeksproject aan de Universiteit van Oxford⁹) hebben aanzienlijke impact op de Britse media.

---

⁹ Dit project heeft op mondiale schaal onderzocht hoe Palestijnen in de diaspora zich organisatorisch kunnen versterken om invloed te verwerven op de standpunten die Palestijnse leiders, allerlei regeringen en internationale organisaties innemen over het Palestijnse recht op terugkeer naar de oorspronkelijke woongebieden. Zie www.civitas-online.org voor het eindrapport.

De belangrijkste Palestijnse organisaties in Engeland zijn:

- . Association of the Palestine Community in the UK (APC), website: www.apcuk.org
- . Palestinian Forum in Britain, een Palestijnse organisatie die werkt vanuit de islamitische solidariteitsgedachte, www.pfb.org.uk
- . Palestinian Return Centre, een centrum dat zich sterk maakt voor het recht op terugkeer van Palestijnse vluchtelingen en naar de oorspronkelijk woongebieden in Israël, www.prcuk.org .
- . Palestijnen zijn ook actief in de Palestine Solidarity Campaign, de belangrijkste Britse solidariteitsorganisatie voor de Palestijnse gebieden, www.palestinecampaign.org.
- . Arab Media Watch is opgericht door de Palestijn Sharif Nashashibi. De organisatie propageert evenwichtige berichtgeving over de Arabische wereld, www.arabmediawatch.com.

In Engeland is de samenwerking tussen Britse ngo's en Palestijnse organisaties geïnstitutionaliseerd in de Joint Committee for Palestine. Het overleg verenigt zo'n 25 organisaties en wordt voorgezeten door een medewerker van de Palestijnse Vertegenwoordiging in Londen.

Verenigde Staten

Er is een aanzienlijke Palestijnse gemeenschap in de Verenigde Staten.

Veel organisaties en Palestijnse intellectuelen doen mee aan de Al-Awda Newsgroup. Die is opgezet door Al Awda, de Palestine Right To Return Coalition, een netwerk dat zich inzet voor de rechten van Palestijnse vluchtelingen (<http://al-awda.org>). In Washington zit het Palestine Centre dat prominente Palestijnse sprekers presenteert, debatten organiseert en Palestijnse films vertoont, www.thejerusalemfund.org/palestinecenter/index.php.

In dezelfde stad zit ook de pro-Palestijnse lobbygroep American Association for Palestinian Equal Rights. Deze organisatie is in 2003 opgericht door de Palestijnse advocaat George Naggiar en probeert tegenwicht te bieden aan de sterke pro-Israëllobby in de Verenigde Staten, <http://americansforpalestine.org>.

Op de website van het Institute for Middle East Understanding (IMEU) zijn ruim vijftig profielen te vinden van prominente Amerikaanse Palestijnen, <http://imeu.net/news/palestinian-americans.shtml> .

De Egyptische gemeenschap in Nederland

Bron: university of Texas

Historische achtergronden van de Egyptische gemeenschap in Nederland¹⁰

De Egyptenaren die in Nederland wonen zijn vooral arbeidsmigranten. Hun komst naar ons land valt uiteen in twee perioden.

¹⁰ Deze paragraaf ontleen we voor een belangrijk deel aan de scriptie waarmee Atef Hamdy afstudeerde aan de Universiteit van Amsterdam: *Transnational Social Networks and Illegal Immigration: The role of social networks in the immigration and incorporation process of illegal Turkish and Egyptian immigrants in the Netherlands*. Amsterdam, november 2003.

De eerste groep is in de jaren zestig en zeventig naar Nederland gekomen. Deze migranten waren goed opgeleid en hadden een relatief hoge sociaal-economische positie. Hun motieven om te emigreren waren divers. Sommigen vluchtten voor het regime van president Nasser, anderen probeerden zich zakelijk of door studie te verbeteren, waarbij het zoeken van avontuur ook een rol speelde. Hun sociaal-economische achtergrond in Egypte in combinatie met de mogelijkheden die Nederland bood, stelden hen in staat de relatief hoge sociaal-economische positie te handhaven en zelfs uit te bouwen. Dit werkte positief op hun integratie in de Nederlandse samenleving. Ook de kinderen van deze migranten zijn succesrijk, omdat ze tweetalig zijn opgevoed en hoge, vaak academische, opleidingen hebben gevolgd. Een deel van de migranten uit de jaren zestig en zeventig was betrokken bij de zeer lucratieve export van tweedehands auto's naar Egypte.

De groep pioniers uit de jaren zestig en zeventig had, hoewel klein in aantal, een aanzienlijke impact op de migratiestromen die volgden in de jaren tachtig en negentig. De slechte economische situatie in Egypte was de voornaamste reden voor deze groep om te emigreren. Nederland trok hen aan vanwege de succesverhalen die zij hoorden van landgenoten in Nederland. Een deel van de migranten kwam om andere redenen: ze waren kopt en voelden zich in Egypte gediscrimineerd.

De relatief lage sociaal-economische achtergrond van deze migranten en het steeds restrictiever wordende toelatingsbeleid, waardoor veel Egyptenaren illegaal in Nederland verbleven, hadden een negatieve impact op hun sociaal-economische positie en hun integratie in de Nederlandse samenleving. Veel Egyptenaren leefden aanvankelijk in pensions bij Marokkaanse en Egyptische huisbazen. Ze werkten illegaal in restaurants, snackbars, hotels, schoonmaakbedrijven en in fabrieken. Velen van hen kregen een verblijfsvergunning, omdat zij met een Nederlandse vrouw trouwden, maar bijna alle huwelijken strandden snel. Deze groep migranten spreekt Arabisch in de familie- en kennissenkring, kijkt uitsluitend naar de Egyptische of Arabische televisie en socialiseert weinig buiten de eigen groep. Hun kinderen presteren gemiddeld matig op school, wat vooral te maken heeft met hun gebrekkige beheersing van de Nederlandse taal.

Volgens gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) woonden er op 31 december 2006 19.266 Egyptenaren in Nederland. Volgens het Egyptische bureau voor de statistiek (CAPMAS) waren het er vreemd genoeg twee keer zoveel: 40.000.

De meeste Egyptische immigranten leven en wonen in de grote steden. Alleen al in Amsterdam woont een kwart van alle Egyptische migranten. Volgens een artikel uit 2002 had 75% van de Amsterdamse shoarmazaken en 25% van de Amsterdamse snackbars een Egyptische eigenaar¹¹.

Tabel 5: Egyptenaren in Nederland

Egyptische gemeenschap in Nederland (naar herkomst)	Bevolking op 1 januari	Bevolking op 31 december
1996	11598	12101
1997	12101	12738
1998	12738	13635
1999	13635	14398
2000	14398	15165
2001	15165	16108
2002	16108	17026
2003	17026	17873
2004	17873	18528
2005	18528	18995
2006	18995	19266

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen 2007-10-12

¹¹ Egypte is te klein voor mijn gedachten. De migratiemotieven van Egyptische Kopten; door Puck de Wit, in *Sharqiyyat, jaargang 14, nr.1*, 2002.

Egyptenaren zijn moslim of christen, soms seculier. De christenen worden kopten genoemd. Kopten vormen in Egypte een minderheidsgroep van 10 à 15%. Ze emigreren verhoudingsgewijs vaker dan moslims. Dit beeld gaat ook op voor Nederland: de koptische gemeenschap in Nederland wordt geschat op ongeveer 30% van het totaal aantal hier verblijvende Egyptenaren.

Egyptische organisaties in Nederland

Egyptenaren hebben sinds zij in Nederland wonen regelmatig stichtingen en verenigingen opgericht. Het is niet altijd duidelijk hoe actief ze zijn, sommige hebben hun beste tijd gehad, andere zijn juist aan de weg aan het timmeren. De Vereniging Cultureel Egyptisch Centrum (Al-Ethad) in Amsterdam is een voorbeeld van een stichting in ruste. Zij organiseerde culturele activiteiten tot 1993, ging ten onder aan onenigheid, kwam in 2000 weer tot leven, maar is inmiddels weer slapende. Hieronder geven we een overzicht van Egyptische organisaties die wel actief zijn.

De Vereniging van de Egyptische Organisaties in Nederland (VEON) is een platform van zestien Egyptische organisaties. Het platform is in oktober 2005 opgericht met als doel de Egyptische gemeenschap te versterken. De leden zijn: Nederlands verbond van Egyptische ondernemers (Amsterdam), Stichting Vrienden Nederland-Egypte (Hoofddorp), Stichting Egyptian Businessmen, Stichting Promotie voor Arabische Vrouw en Kind (Venlo), Stichting Hulp bij Begrafenissen in Egypte (Den Haag), Koptisch Orthodox Cultureel Centrum (Amsterdam), Egyptisch Centrum Haarlem voor Cultuur en Integratie, De Weg naar Succes (Weesp) en de zeven koptisch-orthodoxe kerkparochies in Nederland. Voorzitter van de VEON is Dr. M. Mekawi, de oprichter van de Stichting Vrienden Nederland-Egypte in Hoofddorp. Vice-voorzitter is Anis Shenouda, vertegenwoordiger van de koptische kerk in Eindhoven, en secretaris is Ibrahim Tawfik Abd Elalim. De vereniging VEON zet zich in voor integratie en belangenbehartiging van Egyptenaren in Nederland, wil ontwikkelingsprojecten uitvoeren in Egypte en vraagt ook aandacht voor de mensenrechten in Egypte, www.elithad.org.

Hieronder geven we over deze platformleden enige aanvullende informatie.

. Het Nederlandse Verbond van Egyptische ondernemers. Deze organisatie komt op voor de belangen van Egyptische ondernemers en was ook een van de initiatiefnemers van een landelijke werkconferentie van Egyptische organisaties in oktober 2004. De leidinggevende figuren zijn Shawky Abu El Kheir, Selman Moussa Selman en Farouk Ibrahim.

Laatstgenoemde behartigt de internationale belangen van Egyptische artiesten en heeft een stichting die maatschappelijke ondersteuning biedt aan Egyptenaren in Nederland (zie hieronder).

. Ook de Stichting Egyptian Businessmen behartigt de belangen van Egyptische ondernemers in Nederland. Contactpersoon is Samy Elkady.

. De stichting Vrienden Nederland-Egypte is opgericht door de Egyptenaar Mohamed Mekawi. De organisatie wil Egyptenaren voorlichten over Nederland en Nederlanders over Egypte. Sinds 1999 is de stichting betrokken bij medische hulpprojecten in Egypte. De stichting heeft goede banden met het Twents Jeugd Symfonie Orkest. Dit orkest verzorgt benefietconcerten ten bate van Egypte en bracht eind april 2008 een bezoek aan Egypte.

. Stichting Promotie voor Arabische Vrouw en Kind. Deze organisatie zet zich in voor de rechten van Arabische vrouwen en kinderen in Nederland, enerzijds door juridische en sociale bijstand te verlenen, anderzijds door het verzorgen van lezingen. De Egyptische Omaila Korz-Noor is er de drijvende kracht. Ze is ook actief als kunstenaar (arabesken).

. Stichting Hulp bij Begrafenissen in Egypte (SHB). Deze organisatie is in 2003 opgericht door Mohsen Abdellaziz Kassim, Mohamed Abdullah en Mahmoud Jabber.

. Egyptisch Centrum Haarlem voor Cultuur en Integratie. Deze stichting organiseert sociale en maatschappelijke activiteiten voor Egyptenaren in de omgeving van Haarlem, zoals hulp bij repatriëring van overleden Egyptenaren, assistentie bij contacten met de ambassade, conflictbemiddeling en Arabische taalles. De leidende figuren zijn Imad Dine Mohamed Salahedin, Hani Abdulwahid en Ashraf Kamel. De organisatie was een van de initiatiefnemers van een landelijke werkconferentie van Egyptische organisaties in oktober 2004.

. De Weg naar Succes is in mei 2005 opgericht door Milad Moussa, Ahmed Said en Rakouch Garib. De organisatie verzorgt trainingen en lezingen in het Arabisch over persoonlijke ontwikkeling.

. Bij de VEON zijn ook de zeven koptische kerkparochies aangesloten die zijn gevestigd in Amsterdam, Den Haag, Eindhoven, Utrecht, Assen, Leeuwarden en Enschede (zie www.koptischekerk.nl). Samen vormen zij de Vereniging van Koptische Kerken in Nederland. Bij de koptisch-orthodoxe kerk in Nederland zijn 5.000 leden geregistreerd, terwijl er waarschijnlijk 10.000 gelovigen zijn. Kopten komen uit Egypte, maar de koptische kerk trekt ook gelovigen aan uit Soedan, Ethiopië en Eritrea. In 1976 is de koptische-orthodoxe kerk als officiële kerkgemeenschap in Nederland opgericht. In 1985 heeft de koptische paus Shenouda III de priester Arsanios el Baramousy naar Nederland afgevaardigd om de ontwikkeling van de kerk een impuls te geven. In het zelfde jaar is het eerste kerkgebouw in gebruik genomen, de Mariakerk in Amsterdam-Noord. Hier is inmiddels ook het Koptisch Orthodox Cultureel Centrum gevestigd. Na 1985 zijn er nog zes parochies bijgekomen en sinds 2005 is de koptisch-orthodoxe kerk lid van de Raad van Kerken in Nederland.

Andere Egyptische organisaties in Nederland zijn:

. De Stichting Egyptisch cultureel-maatschappelijk werk in Amsterdam, opgericht in 1992 door Ibrahim A. Farouk en enkele andere Egyptenaren. De organisatie assisteert immigranten bij contacten met Nederlandse instellingen, zoals politie, welzijnsorganisaties en ziekenhuizen, en is betrokken bij repatriëring naar Egypte van in Nederland overleden Egyptenaren. Farouk vertegenwoordigt Egyptische artiesten zoals Omar Khairat, www.omarkhairategypt.com.

. De El Tawheed moskee (Amsterdam). In 1986 is de El Tawheed stichting door drie Egyptenaren opgericht, aanvankelijk om godsdienstles en Arabische taalles te verzorgen. In de loop der tijd is het een serieuze moskee geworden die Egyptische en Marokkaanse moslims trekt. Hij is lange tijd slecht in het nieuws geweest vanwege zijn antiwesterse imams (onder wie de Egyptische El Shershably) en vermeende financiële relaties met islamitische terreurorganisaties als Al Qaeda. www.eltawheed.nl

. Egyptisch Islamitische Stichting (Den Haag), Mohamed Kassim.

. Egyptisch Islamitisch Informatiecentrum 'Al Fanaar', een Egyptische organisatie in Diemen en Amsterdam. Contactpersoon is Osama Abou El-Kheir.

. De Egyptische Quba-moskee, met op het zelfde adres het Egyptisch Cultureel Centrum Omar Ibn Algataa (Den Haag).

Egyptische intellectuelen, professionals en kunstenaars in Nederland

. Mevrouw Nahed Selim: publiciste en tolk-vertaalster Arabisch. Ze publiceert regelmatig over de positie van de vrouw in de islam, onder andere in columns voor de NRC en Opzij en in een aantal boeken waaronder *Brieven uit Egypte* (Van Gennep, 2000) en *De vrouwen van de profeet* (Van Gennep, 2003). In 2007 verscheen *Allah houdt niet van vrouwen* (uitgeverij Houtekiet).

. Sabri Saad el Hamus, theatermaker en acteur. Hij maakt(e) met zijn theatergroep Maqal Lamaqul een reeks voorstellingen over de vijf zuilen van de islam: *Pax Islamica*. Per 1 januari 2008 is hij artistiek leider van het multiculturele theatergezelschap De Nieuw Amsterdam.

. Nasr H. Abou Zayd: internationaal vermaard koran- en islamdeskundige, werkzaam aan de Universiteit van Leiden en de Universiteit voor Humanistiek (www.uvh.nl). Hij is in 1995 met zijn vrouw uit Egypte gevlucht nadat de religieuze autoriteiten hem als 'afvallige' hadden aangemerkt en hem hadden opgedragen van zijn vrouw te scheiden. Hij schreef zijn levensverhaal op in *Mijn leven met de islam*. (Gottmer, 2002).

. Ayad Mossad, voorzitter van de Stichting Arab-West Understanding in Almere. Dit is een Nederlands filiaal van een gelijknamig centrum in Caïro (www.cawu.org). Dat centrum wordt geleid door de Nederlandse journalist Cornelis Hulsman en stelt zich ten doel het begrip tussen de Arabische wereld en het Westen te vergroten. Het centrum ontwikkelt een database en bibliotheek over het oosters christendom in de islamitische wereld en geeft Arab-West Report uit, een nieuwsbrief met vertaalde artikelen uit de Arabische pers. De heer Mossad is ook verbonden aan de Nederlandse Unie van Christenen uit het Midden-Oosten, een samenwerkingsverband van de Assyrische, Syrisch-orthodoxe, maronitische, Armeense, Chaldeeuwse, Syrisch-katholieke en koptische gemeenschappen dat sinds 2001 bestaat.

- . Mohamed Waked, Egyptische socialist, promovendus aan de Amsterdam School for Social Science Research, Universiteit van Amsterdam.
- . Omar Ramadan: een actieve PvdA-er, werkzaam bij Radar, een adviesbureau voor sociale vraagstukken in Amsterdam, www.omarramadan.nl.
- . Adel Salem, theatermaker en organisator van Cinéma Arabe, www.desphinx.nl.
- . Mevrouw Fairuz Elwan, Studievereniging Midden-Oosten Asafier, opgericht door studenten Arabisch aan de Universiteit van Amsterdam, asafier-fwg@uva.nl.
- Shawky Ezzat, kunstenaar uit Amsterdam.
- Atef Hamdy, politicoloog en migratie- en integratiedeskundige, werkzaam bij Instituut Clingendael als coördinator van de opleiding van diplomaten uit Centraal-Azië, auteur van een studie over illegale Egyptische immigranten in Nederland, www.clingendael.nl/staff/?id=370.
- Emad El-Sharkawi, een advocaat die gespecialiseerd is in vreemdelingenrecht.
- Umar Ryad, docent moderne islam aan de theologiefaculteit aan de Universiteit van Leiden, www.leidenuniv.nl/gg/personal/ryad/ryad.html.
- Magdy Mustafa, de directeur van het op Egypte gespecialiseerde reisbureau Nile Travel in Amsterdam. Voormalig voorzitter van de VEON.

De Egyptische gemeenschap in Europa en mondiaal

Volgens een rapport van het Danish Institute for International Studies¹² is de Egyptische emigratie naar het westen in de jaren zestig begonnen. Het aantal emigranten was relatief klein omdat de meeste Egyptenaren werk zochten in landen in het Midden-Oosten. Volgens het Egyptische bureau voor de statistiek (CAPMAS) woonden er in 2000 0,8 miljoen Egyptenaren buiten de Arabische wereld, vooral in de Verenigde Staten (318.000), Canada (110.000), Italië (90.000), Australië (70.000) en Griekenland (60.000). De overige 150.000 Egyptenaren zouden in Nederland, Frankrijk, Engeland, Duitsland, Zwitserland, Oostenrijk en Spanje neergestreken zijn.

In de jaren zestig en zeventig verlieten vooral hoger opgeleide Egyptenaren hun land, daarna steeds vaker de laaggeschoolden. Na 1990, het jaar waarin het Verdrag van Schengen de Europese grenzen afsloot, is de illegale Egyptische immigratie in Europa flink toegenomen, vooral via de Libië-Italiërouten. Na 2000 ligt het accent in de emigratiestroom naar Europa op arme, jonge Egyptenaren. In dit verband wordt gesproken over een 'exodus van Egyptische jongeren'.

Italië

Italië heeft van alle Europese landen waarschijnlijk de grootste Egyptische gemeenschap. Volgens het Egyptische bureau voor de statistiek (CAPMAS) zijn het er 90.000 (in 2000), volgens Italiaanse regeringcijfers 46.000 (in 2003). De meeste Egyptenaren wonen in Milaan, Rome en de regio Emilia Romagna (rond Bologna). Er is in Italië geen sprake van een hechte gemeenschap, eerder van op zichzelf geöriënteerde families die goed geïntegreerd zijn in de Italiaanse maatschappij. Er zijn slechts enkele zelforganisaties en die zijn vooral gericht op integratie, promotie van bedrijfscontacten tussen Italië en Egypte en op behoud van de Arabische taal en cultuur. In Milaan zitten bijvoorbeeld de 'Associazione Egiziana 2000' (www.egypt.it) en de Italiaans-Egyptische culturele vereniging 'El Nadi El Masri El Itali'. In Bologna hebben Egyptenaren de Associazione Italo-Egiziana opgericht. Op de website van het 'Centro Studio Politica Internazionale' in Rome (www.cespi.it), zijn enkele goede documenten opgenomen over de Egyptische gemeenschap in Italië¹³.

Frankrijk

In het rapport *Egyptian Workers in Paris: Pilot Ethnography* van Reem Saad (2005) van de American University in Caïro, worden de cijfers van het Egyptische bureau voor de statistiek (CAPMAS) aangehaald: er zouden in Frankrijk in 2000 36.000 Egyptenaren verblijven, maar

¹² *Egyptian Youth and the European Eldorado: Journeys of Hope and Despair*, DIIS Working Paper 2006/18.

¹³ Bijvoorbeeld *Gli Egiziani in Italia. Tre casi studio: Roma, Milano, Emilia Romagna. Fostering Egyptian Local Development through Diasporic Networks in Italy* (CeSPI Policy Paper), Andrea Stocchiero, Feb. 2005).

volgens de Egyptische ambassadrice in Parijs, mevrouw Nahed Al-Ashri, waren het er destijds minstens 60.000. Het overgrote deel van hen woont in Parijs of in de voorsteden van Parijs. Ze zijn vooral naar Frankrijk gekomen om werk te zoeken. Over het algemeen zijn de Egyptenaren redelijk geïntegreerd in de Franse samenleving.

Er zijn bijna geen Egyptische gemeenschapsorganisaties in Frankrijk, maar dankzij de Egyptische ambassadrice Al-Ashri, die in 2002 aantrad en meteen een reeks gesprekken organiseerde met de Egyptische gemeenschap, is er in 2005 een nieuwe vereniging van Egyptenaren in Frankrijk opgericht: Rabitat al-Galliya al-Misriyya fi Faransa. De vereniging houdt zich bezig met de integratieproblematiek en een Egyptische school. Egyptenaren die illegaal in Frankrijk verblijven, doen er over het algemeen niet aan mee en frequenteren een Egyptisch koffiehuis in de Parijse wijk Simplon dat sinds 2000 dienst doet als ontmoetingsplaats voor Egyptenaren die werk of een woning zoeken. Het koffiehuis heet 'de Associatie van de Zonen van het Gharbiyya Gouvernement'. Voor de christelijk-koptische gemeenschap is er de Association des Coptes de France (Parijs). In Frankrijk functioneert ook een internetforum, 'Paris Le Caire', dat speciaal bedoeld is voor de Egyptische gemeenschap: www.forum.egypte.online.fr.

Duitsland

De Egyptische gemeenschap in Duitsland wordt door het Egyptische bureau voor de statistiek (CAPMAS) in 2000 geschat op 25.000 mensen. Volgens officiële cijfers van het Statistisches Bundesamt waren er op 31 december 2006 10.645 Egyptenaren zonder Duitse nationaliteit. Dat betekent dat er ongeveer 15.000 Egyptenaren zijn die inmiddels Duitser zijn geworden. De meeste Egyptenaren in Duitsland zijn moslim, een minderheid koptisch-christelijk. Velen hebben een universitaire graad, omdat ze naar Duitsland trokken om te studeren. Er zijn veel ingenieurs en doktoren. De Egyptische diaspora in Duitsland wordt gekenmerkt door een hoog organisatieniveau. In bijna alle grote steden is wel een Egyptische vereniging te vinden, vijftientig in totaal. Ze maken deel uit van een overkoepelend orgaan: Ägyptisches Haus. Op www.aegyptischeshaus.de zijn de contactgegevens van alle aangesloten verenigingen te vinden. Het zijn sociaal-culturele clubs zonder politieke of religieuze oriëntatie. De koptische kerk in Duitsland heeft parochies in 14 Duitse steden (www.kopten.de). De kopten hebben een website opgericht die nieuws brengt over vervolging van christenen in Egypte: www.freeegypt.de.

Engeland

Egyptenaren in Engeland zijn meestal hoogopgeleide professionals zoals doktoren, wetenschappers, apothekers, journalisten en ingenieurs. Volgens het Egyptische bureau voor de statistiek (CAPMAS) zijn er in 2000 zo'n 35.000 Egyptenaren in het Verenigd Koninkrijk. De belangrijkste Egyptische organisaties in Engeland zijn:

- Egyptian Community Association, www.egyptiancommunity.co.uk
- The Egyptian Association UK, www.egyptianuk.com
- Egyptian Medical Society in the UK, een organisatie van zeventig Egyptische medici die o.a. medische projecten in Egypte ondersteunt, www.emsuk.org

. UK Copts Association zet zich in voor religieuze vrijheid, mensenrechten en democratie in Egypte, www.copts.co.uk

Canada

Volgens het Egyptische bureau voor de statistiek (CAPMAS) zouden er in 2000 110.000 Egyptenaren in Canada wonen. Maar het Egyptische Ministerie van Buitenlandse Zaken spreekt inmiddels al over 250.000 à 300.000 Egyptische Canadezen, de meesten hoog opgeleid. Waarschijnlijk is de Egyptische regering niet erg te spreken over de mensenrechtenorganisatie 'Canadian Egyptians for Democracy'. In deze organisatie werken Egyptenaren van allerlei gezindten samen om het repressieve klimaat in Egypte onder de aandacht van het Canadese publiek te brengen. Een van de woordvoerders is de in Montreal woonachtige dichter en theatermaker Ehab Lotayef. Een andere kritische mensenrechtenorganisatie is Canadian Egyptian Organisation for Human Rights, www.ceohr.org. Dichter bij de Egyptische regering staan de Egyptian Community in Canada, www.egycom.com, en de Egyptian Canadian Friendship Association, www.ecfriendshipassociation.com. Voor de kopten is er de Canadian Coptic Association.

Verenigde Staten

Volgens de Amerikaanse volkstelling van 2000 zijn er 318.000 Egyptenaren in de Verenigde Staten. Precies ditzelfde cijfer zien we terug in bij het Egyptische bureau voor de statistiek. Volgens Wikipedia wonen er veel Egyptenaren in Virginia en Washington DC. Aanzienlijke gemeenschappen zijn neergestreken in Jersey City (New Jersey), Steinway (Queens, New York), Bay Ridge (Brooklyn, New York), Los Angeles and San Diego.

Egyptische organisaties in de Verenigde Staten zijn:

- Alliance of Egyptian Americans. Het doel van de organisatie is de bevordering van democratie, sociale rechtvaardigheid en ontwikkeling in Egypte, www.aeamisr.org
- Association of Egyptian-American Scholars, www.eascholars.org
- Egyptian American Alliance of Youth, www.eaay.org
- Egyptian American Community Foundation (Washington DC). De organisatie ondersteunt enkele projecten in Egypte, www.eacfoundation.org
- Egyptian American Cultural Association. Een oude Egyptische gemeenschapsorganisatie, www.eacaonline.org
- Egyptian American Organization (Californië), www.eaous.com
- Egyptian American Society (San Francisco), www.egyptianamericansociety.org.
- American Coptic Association (New Jersey), www.amcoptic.com.
- US Copts Association (Washington DC), www.copts.com.

Dankwoord

Alternative View bedankt de volgende mensen voor hun bijdrage aan het Arabische Diaspora Project en deze brochure: Lucré Schoorlemmer, Bert Freriks, Eva Goes, Michal Frances, Anass Bendrif, Chris Doyle, Ismail Jalili, Sharif Nashashibi, Abdelwahab El Affendi, Rached Ghannoushi, George Asseily, Muna Wehbe, Walid Saffour, Obeida Nahas, Magdy Mustafa, Anis Shenouda, Omaima Korz-Noor, Michel Yammine, Jonathan van Melle, Oliver Meskawi, Nayla Chebli, Abduselam Youssef, Abraham Miro, Hanif Youssef, Amina Abed, Riad Idriss Hussein, Fouad Mardenli, Nizar Nayouf, Abir Sarras, Ibrahim Al-Baz, Ghada Zeidan, Mieke Zagt, Imad El Kaka, Khaled Chouket, Intishal Al-Timimi, Nasreddine Djebbi, Mohsen Zemzemi, Sami Ben Gharbia, Ben Benothman, Egbert Harmsen en Reinoud Leenders. We bedanken degenen die wij hebben gesproken tijdens de voorbereidingen van het project en alle personen die hebben deelgenomen aan de discussies. We vragen er begrip voor dat we niet iedereen kunnen noemen. We bedanken de NCDO voor de financiering van het Arabische Diaspora Project en met name van het onderzoek naar de Tunesische, Syrische, Libanese en Egyptische gemeenschappen in Nederland. We bedanken UCP, ICCO en Cordaid voor de financiering van het onderzoek naar de Palestijnse gemeenschap in Nederland.

